

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

”DET ÄR MIN KROPP, MITT LIV!”

EN DISKURSANALYS AV SVENSKT VACCINTVIVEL PÅ FLASHBACK

Författare: Felicia Hultin & Jakob Nelander
Kandidatuppsats: SOCK10 15 hp
Vårterminen 2022
Handledare: Daniel Karlsson

ABSTRAKT

Författare: Felicia Hultin & Jakob Nelander
Titel: ”Det är min kropp, mitt liv!” En diskursanalys av svenskt vaccintvivel på Flashback
Kandidatuppsats: SOCK10 15 hp
Handledare: Daniel Karlsson
Sociologiska institutionen, vårterminen 2022

I början av 2020 utropade World Health Organization (WHO) COVID-19 som en global pandemi och vaccinationerna påbörjades i slutet samma år. Under framtagningen av vaccinet började skepticism florerera bland världens befolkning samtidigt som forskarna påpekade att vaccinets effekt är beroende av attityderna gentemot det. Tidigare studier har visat att misstro till vetenskapen kring vaccin och dess effekt samt att spridningen av desinformation på internet spelat en stor roll i att individer känner tvivel till att vaccinera sig. Internationella studier har även visat hur internet möjliggjort etablering av sanning inom grupper och hur det påverkat inställningen till vaccinering på ett individuellt plan. Liknande studier är bristfälliga i Sverige. Ur ett svenskt och sociologiskt perspektiv finns det därför anledning att undersöka diskursen bland svenska vaccintvivelare på internetforum. Detta för att få en förståelse för vaccintvivelarnas argument och hur dessa kan bidra till att forma en gruppidentitet som definierar sig i opposition mot majoritetssamhället. Syftet med uppsatsen är att identifiera vilka tecken och begrepp som är betydande inom diskursen för vaccintvivel på Flashback samt att förstå hur diskursen bland de svenska vaccintvivelarna på Flashback skapar en gruppidentitet som positionerar sig mot majoritetssamhället. Detta för att öka förståelsen för diskursen kring vaccintvivel och på så sätt bidra till en möjlighet att förändra den. Denna kvalitativa uppsats antar Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursteori och fokuserar specifikt på den diskursiva kampen och gruppbyggning. Materialet består av tre olika forumtrådar som berör ämnet vaccination mot COVID-19. Resultatet visar att misstro till institutioner och vetenskapen kring vaccin och dess effekt, samt internets möjliggörande för spridning av alternativ information, bidrar till vaccintvivel. De tecken och begrepp som identifierats som viktiga inom diskursen är vaccin, pandemi och frihet. Inom diskursen positionerar sig vaccintvivelarna som de som tagit reda på ”sanningen”, till skillnad från majoritetssamhället.

Nyckelord: Vaccin, COVID-19, diskursteori, vaccintvivel, Flashback, gruppbyggning, den diskursiva kampen

1. Inledning.....	1
1.1. Syfte och frågeställningar	3
1.2. Disposition	3
1.3. Bakgrund och tidigare forskning	3
1.3.1. Attityderna gentemot COVID-19-vaccinet.....	4
1.3.2. Kunskapens betydelse	5
1.3.3. Den sociala miljöns betydelse.....	6
1.3.4. Internets betydelse för gruppbildning	7
1.3.5. Problemformulering och kunskapslucka.....	9
2. Teori	9
2.1. Diskursteori som perspektiv	10
2.2. Socialkonstruktivism.....	10
2.3. Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursteori.....	11
2.4. Identitetsskapande.....	12
2.4.1. Diskursteorins centrala begrepp.....	12
2.4.2. Identitetsskapande inom diskursteorin.....	14
2.5. Gruppbildning	15
2.6. Sammanfattning	16
3. Metod	17
3.1. Diskursanalys som metod	17
3.2. Material	18
3.3. Urval	18
3.4. Tillvägagångssätt	19
3.5. Reflexivitet, validitet och reliabilitet	21
3.6. Etiska överväganden	22
4. Analys.....	24
4.1. Den diskursiva kampen.....	24
4.1.1. Vaccin	24
4.1.1.1. Vetenskapen kring vaccinet	25
4.1.1.2. Vaccinets effekt	27
4.1.1.3. Svininfluensan.....	28
4.1.2. Pandemi.....	29
4.1.3. Frihet.....	31
4.2. Skapandet av gruppidentitet.....	32
4.2.1. Representation.....	33
4.2.2. Den andre	33
4.2.3. Misstro till institutioner	34
5. Sammanfattning och slutsatser.....	37
6. Avslutande reflektioner	39
Referenser.....	40

1. Inledning

World Health Organization (WHO U.Å.a) listar individers tvivel mot att vaccinera sig som en av de tio största hoten för den globala folkhälsan. Idag finns vaccin som motverkar 20 livshotande sjukdomar, vilket räddar 2–3 miljoner liv varje år, och de vaccinationsprogram som finns tillgängliga kontrollerar spridningen av dödliga sjukdomar som idag inte längre har en utbredd spridning (WHO U.Å.b). Trots att vaccin bidragit till den globala folkhälsan och räddat liv, finns det idag ett utspritt internationellt vaccinationstvivel. Strategic Advisory Group of Experts on Immunization (SAGE) definierar vaccinationstvivel enligt följande:

Vaccine hesitancy refers to delay in acceptance or refusal of vaccination despite availability of vaccination services. Vaccine hesitancy is complex and context specific, varying across time, place and vaccines. It is influenced by factors such as complacency, convenience and confidence (SAGE 2014 s.7).

De tre faktorerna complacency, convenience och confidence beskriver hur individens inställning till vaccin påverkas av hur de bedömer sjukdomens risk, vaccinetts tillgänglighet och individens förtroende för 1) vaccinetts effekt och säkerhet, 2) systemet som förmedlar dem och 3) motivet för beslutsfattare att bestämma vilka vaccin som anses nödvändiga (Gerretsen et. al. 2015 s.2; Macdonald 2015 s.4162; SAGE 2014).

Anledningarna till vaccintvivel är individuella och kontextuella och många av de argument som idag används mot vaccin rör främst misstro till vetenskapen kring vaccin och dess effekt (Karafillakis et. al. 2018 s.5675; Jolley & Douglas 2017 s.465–467; Marshall et. al. 2019 s.73; Romijnders et. al. 2019 s.5640–5641). Dessutom har internets utveckling förenklat spridning av desinformation som etablerat sig som sanning inom vissa grupper och främjat det individuella tvivlet, som i sin tur knutit individen till gruppen vaccintvivelare och på så sätt stärkt gruppmentaliteten (Islam et. al. 2021 s.12). Under COVID-19-pandemin har internationella studier som genomförts på internet visat att denna aspekt verkar ha en påtaglig effekt på hur vaccintvivel formas (Islam et. al. 2021 s.12; Lockyer et. al. 2021 s.1166). Liknande studier i Sverige är bristfälliga, men debatten kring vaccin har pågått på internetforum sedan pandemin startade.

Möjligheten att anonymt publicera information på internet har visat sig främja spridningen av desinformation (Islam et. al. 2021 s.12; Numerato et. al. 2019 s.93; Rosselli et. al. 2016 s.48). Internationella studier har även visat att det gjort det svårare att urskilja vilken information som är sann och inte. Grupper på internet tenderar dessutom att dela information som gynnar eller stämmer överens med den generella uppfattningen inom gruppen. En effekt av detta har visat sig vara en ökad känsla av tillhörighet till gruppen och en barriär mot oliktankande (Attwell et. al. 2018 s.1625).

WHO påpekar att vaccinetts effekt är beroende av attityderna gentemot det, vilket ur ett världshälsoperspektiv gör det viktigt att undersöka hur vaccintvivlet ser ut, för att ha möjlighet att påverka det. Ur ett svenskt och sociologiskt perspektiv blir det därav intressant att analysera hur det inom det diskursiva fältet bland svenska vaccintvivlare skapas en gruppidentitet som positionerar sig mot majoritetssamhället. *Majoritetssamhället* definieras i föreliggande uppsats som de som inte gör ett aktivt motstånd mot vaccinationen av medborgarna. Detta är inte en homogen grupp, utan består av exempelvis vaccinförespråkande medborgare, forskare, myndigheter och media. Vidare definieras gruppen *vaccintvivlare* utifrån de kriterier som SAGE listar som definitionen av vaccintvivel.

På det svenska internetforumet Flashback kan användare anonymt starta trådar och kommunicera genom dessa med andra anonyma användare. Tidigare internationella studier har visat hur internet möjliggjort etablering av sanning inom grupper och hur det påverkat inställningen till vaccinering på ett individuellt plan. Med hänvisning till detta samt att liknande studier saknas i en svensk kontext, anser vi att Flashback är en intressant miljö för att undersöka hur diskurserna kring vaccintvivel tar sig uttryck i Sverige. I den här uppsatsen kommer vi därför med hjälp av diskursanalys att undersöka vilka tecken och begrepp som är betydande inom diskursen för vaccintvivel på Flashback samt försöka förstå hur diskursen bland de svenska vaccintvivlarna på Flashback skapar en gruppidentitet som positionerar sig mot majoritetssamhället. Detta eftersom vi menar att en ökad förståelse för diskursen kring vaccintvivel kan bidra till en möjlighet att förändra den för att säkerställa vaccinationsnivån i Sverige och därmed främja folkhälsan.

1.1. Syfte och frågeställningar

Då uppsatsen ämnar undersöka hur gruppidentiteter skapas på internetforumet Flashback anser vi att en diskursanalys är lämplig, då det möjliggör en djupare förståelse kring hur diskursen kring vaccin konstruerar olika uppfattningar om vaccinet funktion. Syftet med uppsatsen blir därav att identifiera vilka tecken och begrepp som är betydande inom diskursen för vaccintvivel på Flashback samt att förstå hur diskursen bland de svenska vaccintvivelarna på Flashback skapar en gruppidentitet som positionerar sig mot majoritetssamhället. Detta för att öka förståelsen för diskursen kring vaccintvivel och på så sätt bidra till en möjlighet att förändra den. För att besvara uppsatsens syfte kommer vi att använda oss av följande frågeställningar:

- Vilka tecken och begrepp är betydande inom diskursen för vaccintvivel på Flashback?
- Hur positionerar sig vaccintvivelarna på Flashback i relation till majoritetssamhället?

1.2. Disposition

I det följande kommer vi att presentera bakgrund och tidigare forskning kring vaccintvivel utifrån dessa kategorier: attityderna gentemot COVID-19-vaccinet, kunskapens betydelse, den sociala miljöns betydelse och internets betydelse för gruppbyggnad. Slutligen kommer en sammanfattning av kapitlet följt av en redogörelse för den kunskapslucka vi identifierat och vår problemformulering. I nästföljande kapitel presenteras det teoretiska ramverk som uppsatsen tar avstamp i – Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursteori. Inledningsvis förklaras begreppet diskurs i stort för att ge en teoretisk grund. Därefter förklaras Laclau och Mouffes diskursteori med hjälp av de olika teoretiska begrepp de använder för att förklara identitetsskapande och gruppbyggnad. Därpå följer en sammanfattning av de begrepp som är viktiga att ta med sig för uppsatsens analys. Sedan kommer uppsatsens metod i form av material, urval och tillvägagångssätt följt av metoddiskussion och etiska reflektioner att presenteras. Avslutningsvis redovisas analysen följt av sammanfattning och slutsatser och därefter reflektioner kring uppsatsens resultat.

1.3. Bakgrund och tidigare forskning

Vaccintvivelns historia sträcker sig hela vägen bak till 1800-talet efter att vaccinet mot smittkoppor introducerades (Colgrove & Samuel 2022 s.235). Argumenten som då formades ifrågasatte vetenskapen kring vaccin och de kom även att bland annat handla om föreställningen om att vaccinet hälsorisker skulle vara farligare än sjukdomen det ska skydda mot. Dessa argument går

att återfinna i dagens argumentation, trots det faktum att WHO deklarerar att vaccinationsprogram räddar miljontals liv världen över (WHO U.Å.b).

Oron kring vaccinationer vidareutvecklades under sent 1990-tal, då den brittiska forskaren Andrew Wakefield publicerade en rapport som pekade på att det fanns ett samband mellan MMR-vaccin, autism och tarmsjukdomar (Hussain et. al. 2018 s.2). Rapporten blev starkt kritiserad av forskarvärlden som menade att den inte hade tillräckligt stark vetenskaplig grund. Samtidigt som detta ledde till att Wakefield förlorade sin läkarlicens och blev förbjuden att praktisera medicin i Storbritannien, hade informationen etablerats och med hjälp av internets utveckling hade informationen fått en internationell spridning (Hussain et. al. 2018 s.2–3). Föräldrar till barn med autism såg detta som ett bevis för faran med vaccinationer och att det inte går att lita på vetenskapen kring vaccin. Det ledde till att misstro mot vetenskapen kring vaccinationer stärktes och argumentet att de innebär hälsorisker befästes. Färre valde att vaccinera sina barn och resultatet blev ett antal nya mässlingsutbrott i västvärlden under 2000-talet (Hussain et. al. 2018 s.3).

Nyare studier visar att argumenten om misstro till vetenskapen kring vaccin och dess hälsorisker finns kvar i dagens tvivel mot vaccinering (Attwell et. al. 2018 s.1622–1624; Jolley & Douglas 2017 s.465–467; Karafillakis et. al. 2021 s.5675). Dessutom har bristen på kunskap visat sig ha en negativ effekt på viljan att vaccinera sig och i tillägg även påverkat vilken information som anses tillförlitlig (Jolley & Douglas 2017 s.467; Karafillakis et. al. 2021 s.5675). Forskare argumenterar för att en möjlig förklaring till detta kan vara kognitiv bias, vilket innebär att en individ tolkar information utefter dennes subjektiva världsuppfattning och att detta kan skapa en övertro på sin egen kunskap (Jolley & Douglas 2017 s.467). Möjligheten att vaccintvivel skulle skapa sin egen världsuppfattning skulle således kunna vara en bidragande faktor till misstron för vetenskap kring vaccin och att vaccin skulle bidra till hälsorisker. Det kan i sin tur tänkas påverka var vaccintvivel väljer att hämta sin information och det finns ytterligare studier som visar en sådan tendens (Marshall et. al. 2019 s.75; Romijnders et. al. 2019 s.5641).

1.3.1. Attityderna gentemot COVID-19-vaccinet

Debatten kring vaccin har således varit aktiv under en lång tid, men har med anledning av COVID-19 fått en global nytändning. I slutet av 2019 upptäcktes viruset och i början av 2020 utropade WHO (2020) en global pandemi. Världens forskare arbetade för att ta fram ett vaccin mot viruset för att framkalla immunitet och forskarna påpekte att vaccinets effektivitet hängde på den

allmänna befolkningens attityd gentemot vaccinet. Medan en del studier som genomförts i Europa och Nordamerika visade att majoriteten av befolkningen var positiva (Blanchard-Rohner et. al. 2020 s.3; Detoc et. al. 2020 s.7003; Malik et. al. 2020 s.3), fanns även studier som visade att en hög andel var negativa (Detoc et. al. 2020 s.7003; Lazarus et. al. 2021 s.226). I en studie som genomfördes i Nordamerika innan vaccinet tagits fram visade resultatet att 31% av deltagarna inte avsåg att vaccinera sig när vaccinet tagits fram (Callaghan et. al. 2021 s.3). De vanligaste orsakerna som studien fann samstämde med vad tidigare studier visat – deltagarna som angav att de inte menade att vaccinera sig angav även att de inte trodde att vaccinet var säkert och effektivt. I tillägg visade samma studie att de som tvärtom menade att vaccinera sig angav att de snarare såg vaccin som viktigt och att de litade på experternas rekommendationer. Liknande resultat återfinns i ytterligare studier som genomförts innan vaccinet mot COVID-19 fanns tillgängligt (Gerretsen et. al. 2021 s.11; Malik et. al. 2020 s.3).

I slutet av 2020 blev vaccinet tillgängligt och bland attityderna mot det återfanns återigen de argument som tidigare förts – vaccinstvivlare mistrode vetenskapen kring vaccinet och dess effekt (Islam et. al. 2021 s.10–11; Morales et. al. 2022 s.2–4; Mønsted & Lehmann 2022 s.5; Tandy & Jabson Tree 2021 6–7). Morales et. al. (2022 s.3) fann i sin studie att denna mistro var starkast inom minoritetsgrupper som hänvisade till tidigare historiska experiment som enbart förts på “samhällets svaga” som en betydande anledning. Liknande exempel på hur vaccinationstäckningen i Sverige inte nått minoritetsgrupper i samma utsträckning som den stora populationen har även uppmärksamrats av FN, där språkbarriären tycks spela en betydande roll (FN 2021). Att minoritetsgrupper inte har samma tillgång till information kan tänkas ha en betydande roll när det kommer till tvivel kring vaccinering.

1.3.2. Kunskapens betydelse

Argumenten bland vaccintvivlarna utvecklades till att dessutom handla om att man inte trodde att COVID-19 var farligt eller att risken att bli smittad inte var särskilt hög och att man därför inte ansåg det nödvändigt att vaccinera sig (Islam et. al. 2021 s.7; Tandy & Jabson Tree 2021 s.4). Denna uppfattning kan ha att göra med det faktum att vi idag i så hög grad vaccinerar oss att vi inte längre ser de faktiska konsekvenserna av sjukdomen vi vaccinerar oss för. Det kan skifta fokus från sjukdomens effekt till vaccinets, vilket kan skapa en slags självuppfyllande profetia och blir en sanning om den uttalas tillräckligt många gånger. Dessutom kan det finnas en koppling till den

utbredda individualismen. Då COVID-19 i första hand visat sig vara en risk för särskilda riskgrupper kan det påverka enskilda individers uppfattning om hur farlig sjukdomen är på ett individuellt plan (Ten Kate et. al. 2021 s.90).

I tillägg återfanns bland vaccintvivelare även argument som går att återkoppla till den kunskapslucka som tidigare påvisats som framkallade individernas tvivel, men med en stark koppling till olika konspirationsteorier som bland annat handlar om just misstron till vetenskapen kring vaccinet och vaccinets effekt (Gomes et. al. 2022 s.9; Islam et. al. 2021 s.8; Mønsted & Lehmann 2022 s.13; Ten Kate et. al. 2021 s.90). Deltagarna i en nederländsk studie uttryckte explicit att de som väljer att acceptera information från institutioner eller experter utan att ifrågasätta är naiva och oförnuftiga (Ten Kate et. al. 2021 s.92). Studiernas resultat visar vidare att sättet på vilket deltagarna inhämtat information har föranlett misstron till vetenskapen och vaccinets effekt, vilket ter sig vara ett tema genom tidigare studiers resultat kring anledningen till vaccintvivel (Jolley & Douglas 2017 s.462; Karafillakis et. al. 2018 s.5675; Marshall et. al. 2019 s.73; Romijnders et. al. 2019 s.5639–5640).

1.3.3. Den sociala miljöns betydelse

Studierna kring attityderna mot vaccin har fortgått efter det att vaccinet blivit tillgängligt och resultaten i nyare studier tenderar inte att skilja sig särskilt från de tidigare. Resultaten visar en fortsatt misstro till vetenskap kring vaccin och dess effekt, men vi finner även att den sociala aspekten verkar ha en påtaglig effekt på hur vaccintvivel formas. Vidare diskuteras studier som rör den sociala aspekten och hur personliga berättelser motiverar olika gruppers uppfattningar.

Attwell et. al. (2018 s.1624–1625) visade i deras studie om hur föräldrar som vägrar vaccinera sina barn, använder sig av en diskurs som både bekräftar deras egna tankar kring vaccinets dåliga effekter samtidigt som den gör den vaccinerade gruppen till en fiende. Attwell et. al. (2018 s.1625) menar att denna typ av bekräftelsebias och tunnelseende, enbart låter gruppmentaliteten att fortsätta. Detta fann även Germani & Biller-Andorno (2021 s.10) när de undersökte hur vaccinmotståndare delar information om vaccinering mot COVID-19 på den sociala medie-plattformen Twitter. De fann att det skapades en underdog-mentalitet hos gruppen som skapade ett starkare band mellan medlemmarna, samtidigt som den gjorde det svårare för vaccinmotståndsgruppen att ta in utomstående information från legitima källor. Den sociala

aspekten ter sig därav spela en stor roll när det kommer till både rekrytering till gruppen och att det blir svårt att ta sig ur den.

Som tidigare nämnt är en genomgående trend i majoriteten av forskningen på området att de som är aktivt emot att vaccinera sig själva eller sina barn, tvivlar på att den vetenskap och forskning som förs på området är sanningsenlig. Deras tillit till statliga institutioner är så pass låg att all information från dessa institutioner uppfattas som propaganda. Forskningen visar att de i större utsträckning letar sig till alternativa källor för att bekräfta sina egna teser om vaccinet (Germani & Biller-Andorno 2021 s.10; Jolley & Douglas 2017 s.465; Karafillakis et. al. 2021 s.5676; Morales et. al. 2022 s.3–4; Mønsted & Lehmann 2022 s.10; Romanijnders et. al. 2019 s.5639; Tandy & Jabson Tree 2021 s.7).

I en studie av Romanijnders et. al. (2019 s.5642) fann de att just den sociala kretsen kring individen spelar en stor roll när det kommer till att välja att vaccinera sig eller inte. Forskarna fann likt tidigare studier att deltagarna snarare baserade sin uppfattning om vaccinet genom information som grundades på alternativa källor som saknar vetenskapligt stöd. De tenderade även att använda sig av personliga anekdoter eller berättelser för att stödja deras teser. Resultatet kan ses som en indikation på att de som tvivlar på vaccin rör sig mot en social miljö vilken tenderar att beröra på ett mer känslomässigt plan och som på så vis validerar deras tvivel.

1.3.4. Internets betydelse för gruppbildning

I Germani & Biller-Andornos (2021 s.10) studie om hur vaccintvylare kommunicerar på internet fann de, i likhet med Romanijnders et. al. (2019 s.5642), att vaccintvylare i allt högre utsträckning använder sig av en alltmer personlig, känsloladdad diskurs, vilket skiljde sig från individer som var för vaccinet. Konspirationsteorier och personliga berättelser visade sig även här ha en betydande roll i hur vaccintvylarna underbyggde sina argument. Denna typ av skepticism gentemot vaccin kan ha förödande effekter på hela samhället snarare än för enbart individen som väljer att avstå, men då vaccinnmotståndsgrupperna ser sitt agerande som hälsosamt skapas en språkbarriär mellan dem och det övriga samhället. Just denna polarisering har ett flertal studier funnit varit en av de mest drivande faktorerna till varför en tydlig gruppering skapats (Attwell

2018 s.1624–1625; Germani & Biller-Andorno 2021 s.10; Mønsted & Lehmann 2022 s.5–6; Romijnders et. al. 2019 s.5641).

I takt med internets utveckling har spridningen av desinformation blivit ett större problem där vad som anses vara pålitlig information och inte har blivit svårare att urskilja. Det har även blivit enklare att publicera och sprida information på ett sätt som verkar sanningsenligt. Forskning visar att det skapats tydliga grupperingar där man delar information på ett sätt som gynnar den generella uppfattningen inom gruppen (Islam et. al. 2021 s.12). Mycket av den information som sprids baseras på olika konspirationsteorier som etableras och ses som en sanning som undanhållits från den generella befolkningen (Jolley & Douglas 2017 s.465; Vulpe & Stoian 2018 s.84). Islam et. al. (2021 s.5) studerade vilka rykten och konspirationsteorier om COVID-19-vaccinet som florerar på olika plattformar som Google, Youtube och Twitter. Resultatet visade att 91% av materialet bestod av rykten, vilka överhängande var både konspiratoriska, falska och vilseledande. Vidare undersökte Lockyer et. al. (2021 s.1164–1165) hur spridningen av information mot COVID-19-vaccinet i specifika kontexter påverkade vaccinationsbenägenheten. De fann att ju mer kluven, upprörd och misstroende respondenten var, desto mindre var den benägen att vaccinera sig mot COVID-19. Det är rimligt att anta att det är genom just dessa aspekter som den polarisering som finns mellan grupper befästs och reproduceras.

Att det blivit så enkelt att sprida desinformation på internet talar för att mycket av den information som finns tillgänglig formar vaccintvivlarnas subjektiva världsbild. Genom användningen av internet är det möjligt att reproducera världsbilden som vidare har möjlighet att nå en bredare publik, som i sin tur har möjlighet att sprida den vidare i sin direkta sociala miljö. I och med att internetforum även gör det möjligt att anonymt sprida information och konspirationer har det visat sig att vaccinnmotståndet bibehålls genom att all information likställs (Numerato et. al., 2019 s.91–92; Rosselli et. al., 2016 s.48). Mottagaren av informationen får därav möjligheten att göra en subjektiv tolkning. Beroende på den subjektiva världsuppfattningen kan mottagaren antingen välja att avslå informationen eller se den som en absolut sanning.

1.3.5. Problemformulering och kunskapslucka

Diskussionerna kring vaccinering och vaccinetts effekt har pågått under en lång tid och nått en ny nivå under COVID-19-pandemin. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB 2022) har under pandemin betonat risken med spridning av desinformation på internet och understrukt vikten av tillgång till vetenskapligt prövad information. De hänvisar vidare till en studie som kartlägger konspirationsteorier och dess utveckling i syfte att skapa förståelse kring detta (Önnerfors 2021). Studien framhåller i likhet med tidigare studier att konspirationsteorier ofta används i syfte att befästa en kollektiv identitet. Trots betoningen på risken med desinformationens spridning på internet, är forskning kring hur diskursen på svenska internetforum faktiskt ser ut och hur vaccintvivelare argumenterar mot COVID-19-vaccinet bristfällig.

För att säkerställa den svenska folkhälsan inför eventuellt kommande pandemier är det av vikt att förstå diskursen inom grupper som tvivlar på vaccin. Som nämndes inledningsvis betonar forskarvärlden vikten av att attityderna mot vaccin är positiva för att vaccinet överhuvudtaget ska ha en bred samhällseffekt. Precis som tidigare studier i denna översikt visat har misstro till vetenskapen kring vaccin och dess effekt samt spridningen av desinformation på internet, spelat en stor roll i att individer känner tvivel till att vaccinera sig. Vi menar därför att det finns anledning att undersöka diskursen på svenska internetforum för att få en förståelse för vaccintvivelarnas argument och hur dessa bidrar till att forma en gruppidentitet som definierar sig i opposition mot majoritetssamhället.

2. Teori

I detta avsnitt kommer de teoretiska utgångspunkter som uppsatsens analys tar avstamp i att presenteras. Inledningsvis förklaras diskurs som begrepp ur en teoretisk synvinkel. Det finns olika diskursteoretiska perspektiv och diskursens betydelse kan anta olika definitioner inom dessa, vilka skapar egna teoretiska ramverk, men de härstammar från samma teoretiska grund (Bergström & Bornéus 2012 s.358; Bornéus 2015 s.177; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.8–9). Därför kommer diskursens teoretiska grund i stort såväl som just denna uppsats diskursteoretiska ramverk, Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursteori, att förklaras. I tillägg kommer även två för uppsatsen relevanta processer förklaras ur en diskursteoretisk utgångspunkt: identitetsskapande och gruppbyggning. Detta för att förtydliga analysens teoretiska grund.

2.1. Diskursteori som perspektiv

Vi följer i den här uppsatsen Winther Jørgensen och Phillips (2000) definition av diskurs, vilken är “ett bestämt sätt att tala om och förstå världen” (s.7). Diskurs är ett begrepp vars innebörd ramar in språkets betydelse när det kommer till att forma verkligheten och olika sanningar inom den (Börjesson 2003 s.35; Fejes & Thornberg 2019 s.93; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.7). Bergström & Bornéus (2012 s.358–359) menar att det kan beskrivas som ett regelsystem, vilket innefattar vem som kan säga vad inom en viss kontext. Dessutom formar inte bara diskurser världsuppfattningar, utan diskurser formas även genom världsuppfattningar. Det finns alltså en ömsesidig påverkan dem emellan (Bergström & Bornéus 2012 s.358–359; Bornéus 2015 s.177).

Diskursanalys innefattar både teoretiska och metodologiska ramverk, vilka grundar sig i filosofiska antaganden som är viktiga att ta hänsyn till när man använder sig av metoden (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.45). De olika diskursteoretiska inriktningarna härstammar från samma teoretiska grund – strukturalismen och poststrukturalismen, vilka i sin tur är en stor del av den socialkonstruktivism Laclau och Mouffes diskursteori vilar på (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.12–13).

Strukturalismen fokuserar på hur mening skapas genom hur olika tecken, det vill säga ord och andra betydelsebärande enheter som bilder och objekt, står i relation till varandra, medan poststrukturalismen fokuserar på hur meningsskapande inte är givet utan sker i interaktionen mellan språk och individ (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.17–18). Det poststrukturalistiska perspektivet antar på så vis ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, vilket redovisas i kapitlet nedan. Därefter följer en beskrivning av Michel Foucaults betydelse för förståelsen av diskurs och slutligen en förklaring av den diskursteori som används i denna uppsats, den av Ernesto Laclau och Chantal Mouffe.

2.2. Socialkonstruktivism

Det socialkonstruktivistiska perspektivet behandlar verkligheten som något som varje enskild individ skapar inom sin egen kontext. Diskursanalys antar ett socialkonstruktivistiskt perspektiv och inom detta betonas att varje individs kunskap har en betydande roll i hur vi uppfattar världen och att kunskap får vi genom social interaktion. På så vis formas olika världsbilder med gemensamma uppfattningar om vad som är sant och inte (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.31).

I förlängningen skapas ett slags ramverk inom olika sociala världsbilder för hur man betar sig och vad som är tillåtet att säga och inte (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.11). Det är genom språket olika representationer skapas och det är i sin tur representationerna som ger verkligheten dess betydelse (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.15). I klartext innebär det att alla yttre fenomen finns rent objektivt runt omkring oss, men kan ha olika betydelse inom olika diskurser beroende på den subjektiva världsuppfattningen. På så vis har språket en betydande roll i att konstruera den sociala världen. Synen på verkligheten är inte statisk, utan dynamisk i det att den är föränderlig och konstrueras inom våra sociala miljöer i relation till andra. Världsbilden skapas alltså socialt och diskursivt och ingenting är på förhand givet (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.16).

Diskursbegreppet är starkt förknippat med Michel Foucault som riktar sitt fokus mot strukturerna kring kunskap, makt och olika subjektpositioner, ett begrepp som behandlas i ett senare avsnitt (Bergström & Bornéus 2012 s.358–359; Börjesson 2003 s.34; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.19). Foucault menade att inom olika diskurser formas i interaktionen mellan människor och institutioner kunskap och makt som fungerar som en outtalad kontroll, vilket formar hur vi uppfattar vår sociala omvärld (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.20). Inom dessa formas även vad som anses vara sanningsenligt, vilket enligt Foucault är dynamiskt och därmed föränderligt. Det går alltså inte att tala om "sanning" som något helt objektivt, eftersom den formas inom olika diskurser (Bergström & Bornéus 2012 s.358; Börjesson 2003 s.34–35; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.20–21).

Foucaults tankar kring kunskap och makt är intressanta att ta del av för en djupare förståelse för analysen i föreliggande uppsats, då han menar att det inom olika diskurser formas olika sanningar vilka skapar regelverk för vad som är möjligt att säga och göra. Eftersom det inte finns en entydig sanning, menar Foucault att det är meningslöst att försöka reda ut vad som är sant och falskt och att fokus i stället bör ligga på hur sanning skapas inom diskurser (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.21). Många av Foucaults tankar kring diskurs vidareutvecklas i Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursteori, vilken förklaras i kommande avsnitt.

2.3. Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursteori

Nu när det finns en grundläggande förståelse för diskursanalysen kan vi vidare behandla den diskursteori som gällande uppsats kommer att anta, vilket är Ernesto Laclau och Chantal Mouffes

diskursteori som de framför allt utvecklar i *Hegemony & Socialist Strategy* (Laclau & Mouffe 2008). Laclau och Mouffe har själva betonat att deras teori, precis som Foucaults, har sin grund i socialkonstruktivismen. De håller med om att det inte finns någon objektiv sanning, utan sanningen och kunskapen om den sociala världen skapas genom diskurser, och det är den som är av intresse att studera (Laclau & Mouffe 2008 s.161–162). I den här uppsatsen blir det relevant då fokus inte kommer ligga på vad som är sant och inte, utan vilka uppfattningar och åsikter som framställs som sanning inom diskursen för vaccintvivelare.

Laclau och Mouffe menar att diskurser konstruerar den sociala världen genom att ge den betydelse, men att betydelsen aldrig slutgiltigt kan fixeras på grund av språkets ständiga förändring (Laclau & Mouffe 2008 s.165–166). Detta öppnar för en konkurrens mellan olika diskurser vars intresse ligger i att definiera identiteter och den sociala miljön (Laclau & Mouffe 2008 s.234–235). En betydande del av Laclau och Mouffes diskursteori handlar om den *diskursiva kampen*, där olika diskurser kämpar om att definiera och fixera ett fenomenets betydelse – hegemoni, även detta ett begrepp vi återkommer till (Laclau & Mouffe 2008 s.195). I relation till detta menar Laclau och Mouffe att diskursanalytikerns roll blir att studera den pågående kampen om betydelsebildning mellan diskurserna (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.56).

Laclau och Mouffes teori menar att kartlägga hur individer och grupper positioneras i den sociala världen (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.54). För att göra detta erbjuder deras diskursteori olika begrepp som kan vara till hjälp för att analysera hur diskursen inom en viss grupp kan positionera dem i relation till en annan. Avsnitten nedan menar att ge en grundligare förklaring av de begrepp som Laclau och Mouffe använder för att förklara identitets- och gruppbildning, vilka är av relevans för föreliggande uppsats.

2.4. Identitetsskapande

2.4.1. Diskursteorins centrala begrepp

Laclau och Mouffe benämner ord och fenomen som olika *tecken*. De menar att alla tecken innehar olika innehåll, vilka kan skilja sig åt mellan olika kulturer och över tid. De har alltså inte i sig en fixerad betydelse, även fast det inom en diskurs ter sig så. De tecken som inom en diskurs ter sig som fixerade kallar de för *moment*. Moment fixerar teckens betydelser genom att bestämma vilken relation de har till varandra. Alltså att ting är vad de är, genom att inte vara det de inte är. De

existerar och skiljer sig alltså åt i relation till varandra inom diskursen (Laclau & Mouffe 2008 s.157–158).

Hur de olika momenten positionerar sig i relation till varandra, beror på diskursens *nodalpunkter*. Nodalpunkter är privilegierade tecken inom den givna diskursen i det att det är utifrån dem som moment får dess betydelse. Winther Jørgensen och Phillips (2000 s.33) exemplifierar nodalpunkter genom att beskriva hur ordet *kroppen* i den medicinska diskursen utkristalliserar hur moment som till exempel *symtom* och *vävnad* ställer sig i relation till nodalpunkten *kroppen*. En sådan relation mellan nodalpunkt och moment går enligt Laclau och Mouffe att finna inom varje diskurs (Laclau & Mouffe 2008 s.168; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.33).

Begreppen moment och nodalpunkter handlar alltså om tecken som fixerats och blivit entydiga inom en diskurs. Men Laclau och Mouffe utvecklar detta genom ytterligare ett begrepp för att beskriva de tecken som ännu är mångtydiga, så kallade *element* (Laclau & Mouffe 2008 s.157–158). Element är mångtydiga på så sätt att olika diskurser försöker tillskriva dem dess betydelse. Här går det att återkoppla till den diskursiva kampen, där Laclau och Mouffe menar att olika diskurser ständigt strävar efter att göra element till moment, att få mångtydigheten till entydighet (Laclau & Mouffe 2008 s.169; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.34).

Laclau och Mouffe adderar i relation till den diskursiva kampen kring element begreppet *flytande signifikanter*. Begreppet syftar till att beskriva de element som olika diskurser försöker tillskriva betydelse på sitt eget sätt (Laclau & Mouffe 2008 s.166–169). Ett sätt att exemplifiera begreppet på kan vara hur tecknet *vaccin* kan ha helt spridda betydelser beroende på inom vilken diskurs som tecknet används. I en diskurs kan det förknippas med exempelvis hälsa och solidaritet och i en annan kan det vara det motsatta (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.35). Här finner vi återigen den diskursiva kampen, med syftet att fixera ett tecken till en entydig betydelse och på så sätt tillskriva den diskursen. Tecken i sig är alltså ganska innehållslösa, de ges mening inom diskurser.

Hittills har vi förklarat de olika begreppen som Laclau och Mouffe använder när de försöker förklara betydelseskapande inom diskurser. Sammantaget menar de att allt är föränderligt och ingenting går att slutgiltigt fixera till entydighet. Den diskursiva kampen är ständigt pågående och alla diskurser är bara tillfälliga fixeringar (Laclau & Mouffe 2008 s.165–166). Nedan följer

ett försök att förklara hur Laclau och Mouffe menar att individer tillskrivs och tillskriver sig sin identitet och vad det har för diskursiv betydelse.

2.4.2. Identitetsskapande inom diskursteorin

Efter att ha bekantat oss med Laclau och Mouffes olika centrala begrepp ska vi nu försöka närma oss tre begrepp som är centrala för individens identitetsskapande: *subjektspositioner*, *mästersignifikanter* och *ekvivalenskedjor*. Begreppen syftar till att förklara hur individer tillskriver och tillskrivs identiteter genom diskursiva processer. Uppsatsens syfte är att identifiera vilka tecken och begrepp som är betydande inom diskursen för vaccintvivel på Flashback samt att förstå hur diskursen bland de svenska vaccintvivelarna på Flashback skapar en gruppidentitet som positionerar sig mot majoritetssamhället, därav blir det viktigt att förstå hur Laclau och Mouffe menar att diskursen påverkar identitetsskapandet.

Begreppet subjektspositioner är som nämnt i tidigare avsnitt ursprungligt lånat av Foucault. Han använder begreppet för att beskriva olika aktörers positionering i relation till varandra inom en given diskurs, vilka konstruerar olika handlingsmöjligheter. På samma sätt använder Laclau och Mouffe (2008 s.171) begreppet och de understryker att "subjektet uppfattas som en aldrig färdig struktur som ständigt försöker bli hel" (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.49). Subjektets strävan efter att finna sin helhet gör att subjektet ständigt letar efter något att identifiera sig med som står utanför subjektet själv. Olika diskurser erbjuder subjektet olika subjektspositioner, vilka kan ha olika betydelse inom olika diskurser. Laclau och Mouffe introducerar i relation till detta begreppet mästersignifikanter, vilka liknar identitetens nodalpunkter. Exempelvis kan subjektet genom mästersignifikanten *mediaskeptisk* anta subjektspositionen vaccintvivelare, vilket inom den givna diskursen ger subjektet särskilda handlingsmöjligheter (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.50).

Begreppet mästersignifikant har alltså en koppling till det tidigare förklarade begreppet flytande signifikant, då olika diskurser tillskriver den olika betydelser. När det kommer till identitetsskapande sker detta genom så kallade *ekvivalenskedjor* som sammankopplar olika teckens betydelser i relation till vilken diskurs subjektet befinner sig i (Laclau & Mouffe 2008 s.169). Detta tillåter subjektet att handla utifrån vad den givna diskursen definierar att vara *mediaskeptisk* är. Genom att acceptera den samling signifikanter som erbjuds inom diskursen och låta sig representeras av dem får man en identitet. Identiteten konstrueras socialt genom att subjekt

antar och tilldelas den genom diskursiva processer (Laclau & Mouffe 2008 s.179; Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.49).

Det blir för den aktuella uppsatsen intressant att ta del av Laclau och Mouffes syn på identitetsskapande, då den i så stor utsträckning vilar på de diskursiva processerna som konstruerar och samtidigt konstrueras av de som ingår i diskursen. Att förstå diskursteorins syn på identitetsskapande blir även relevant för att förstå synen på gruppbildning. Begreppen som förklarats i detta avsnitt har relevans för uppsatsens syfte, då de ämnar förstå den diskursiva kampen och subjektets strävan efter identitet. Vissa av dessa begrepp kommer att användas vid analys av materialet och i metodkapitlet kommer vi presentera på vilket sätt. I kommande avsnitt presenteras diskursteorins syn på diskursiv gruppbildning och begrepp som vidare ses som relevanta för uppsatsens analys.

2.5. Gruppbildning

Gruppbildning inom diskursteorin följer till stor del processen för identitetsskapande. Det är inte långt mellan subjektpositionen *vaccintvivilare* och den grupp vars ekvivalenskedjor subjektet antagit och låtit sig representeras av. Som tidigare nämnt skapar det en identitet och samtidigt en möjlig gruppstillhörighet. Olika diskurser erbjuder olika handlingsmöjligheter beroende på den subjektposition individen har. På så sätt är subjektet anpassningsbar inom den givna diskursen (Laclau & Mouffe 2008 s.163–164; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.51).

Gruppen har inte samma rörlighet då gruppbildning enligt Laclau och Mouffe ses som en reducering av möjligheter som framhäver relevanta identitetsmöjligheter och ignorerar det som faller utanför det gruppen vill representera. Skillnader inom gruppen ignoreras för att den ska kunna hålla ihop. Detta sker genom ekvivalenskedjor som isolerar gruppens beståndsdelar från *den andre*, alltså det som faller utanför det gruppen representerar, vilket blir nödvändigt för gruppens fortsatta överlevnad (Laclau & Mouffe 2008 s.165–166; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.52).

Laclau och Mouffe menar som tidigare nämnt att det inte finns någon förbestämmd mening i den sociala världen, utan allt sker genom diskursiva processer. Samma sak gäller när det kommer till gruppbildning. En viktig aspekt i processen är *representation*. Det förklaras genom att den diskursiva processen kräver att någon talar om gruppen eller på gruppens vägnar för att skapa

representation. Laclau och Mouffe menar att representationen är viktig för gruppbildningen för att den har förmågan att ”förkroppsliga” gruppen och föra dess talan, utan att kräva fysisk närvaro (Laclau & Mouffe 2008 s.177; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.52–53). I linje med Laclau och Mouffes tidigare tankar kring diskursiva processer, är det inte så att en grupp först skapas och sedan utses representanter. Detta sker genom en växelverkan. Gruppen skapar representanter, representanter skapar gruppen. I samma stund som en grupp representeras, ställs den i kontrast till andra grupper i samhället (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.53).

Som tidigare nämnt bygger diskursteorin på hur konflikter mellan olika diskurser förändrar olika teckens betydelser och hur det sedermera förnyar den sociala världen omkring sig. Moment har alltid möjligheten att bli element för att sedan bli moment i en annan diskurs. Varje diskurs har som mål att skapa entydighet, vilket sker genom *hegemoniska interventioner* (Laclau & Mouffe 2008 s.198; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.55). Här återkommer vi till begreppet *hegemoni*, som Laclau och Mouffe använder för att beskriva den kamp som diskurserna för. I relation till gruppbildning utvecklar de begreppet till hegemonisk intervention och beskriver det som en slags kraft som strider för att befästa subjektets handlingsutrymme, vilket sker mellan de diskurser som står i antagonistisk relation till varandra. Den hegemoniska interventionen har lyckats om den förmår att lösa upp antagonismen och på så sätt skapa entydighet – en diskurs som uppfattas vara utan inre motsättningar (Laclau & Mouffe 2008 s.205–207; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.55).

I tidigare avsnitt nämnde vi att Laclau och Mouffe menar att sanning och kunskap formas inom diskurser och på så sätt formas olika världsbilder. De menar även att diskurser formas inom och genom gruppbildningar, vilket leder oss till föreställningen om att olika sanningar formas mellan grupper. De här aspekterna är intressanta att ta med sig till analysen för att besvara frågeställningarna.

2.6. Sammanfattning

Vi har i detta avsnitt presenterat Laclau och Mouffes diskursteori och de centrala begrepp de använder för att förklara identitetsskapande och gruppbildning inom diskurser. Sammanfattningsvis presenteras här de begrepp som blir relevanta för analysen i uppsatsen.

Tecken används för att beskriva betydelsebärande ord och objekt inom en diskurs, vilka kan skilja sig åt mellan olika kulturer och över tid. Inom en given diskurs finns privilegierade tecken, *nodalpunkter*, och det är utifrån dem som tecken fixeras och får dess betydelse. De tecken som är mångtydiga och ännu inte fixerats inom diskursen kallar de för *element*. Dessa försöker olika diskurser tillskriva dess betydelse, vilket även förklaras som *flytande signifikanter*. Denna kamp om att fixera olika teckens betydelse menar de är ständigt pågående mellan diskurser och benämns som *den diskursiva kampen*.

När det kommer till identitetsskapande kommer begreppet *subjektsposition* återkomma i analysavsnittet. Begreppet används av Laclau och Mouffe för att beskriva olika aktörers positionering i relation till varandra inom en given diskurs, vilka konstruerar olika handlingsmöjligheter. Detta sker genom *ekvivalenskedjor*, vilket sammankopplar olika teckens betydelse i relation till vilken diskurs subjektet befinner sig i. Avslutningsvis återkommer även två begrepp kopplade till gruppbyggnad i analysen. *Representation*, vilket förklaras som att den diskursiva processen kräver att någon talar om gruppen eller på gruppens vägnar för att skapa representation och "förkroppsliga gruppen". Detta sker genom ekvivalenskedjor som isolerar gruppens beståndsdelar från *den andre*, alltså det som faller utanför det gruppen representerar, vilket blir nödvändigt för gruppens fortsatta överlevnad.

3. Metod

Som nämnts i tidigare kapitel erbjuder en diskursanalys både ett teoretiskt och ett metodologiskt ramverk (Bergström & Bornéus 2012 s.354; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.10). Föreliggande uppsats kommer att anta Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursteorier för att analysera materialet och nedan presenteras diskursanalysen som metod. Kapitlet kommer även innehålla en beskrivning av vilket material som använts, hur vi gått till väga för att analysera materialet samt etiska och metodologiska överväganden.

3.1. Diskursanalys som metod

Laclau och Mouffe beskriver inte en direkt uttalad analytisk mall för hur diskursanalysen ska genomföras. Däremot erbjuder de ett antal begrepp som kan användas i analytiskt syfte och de som vi har använt oss av presenterades i sammanfattningen ovan (Bergström & Bornéus 2012 s.365;

Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.57–58). För att få användning av dessa analytiska begrepp har materialet kodats abduktivt, vilket innebär ett växelspel mellan att deskriptivt koda det empiriska materialet och sedan förankra det i teoretiska föreställningar (Larsson et. al. 2005 s.23), vilket ansågs fördelaktigt för att få en nyanserad förståelse av materialet.

Det finns andra diskursanalytiska inriktningar som hade kunnat anses användbara, exempelvis diskurspsykologi. Denna inriktning fokuserar på hur diskurser skapas och förändras i vardagsdiskursiva praktiker – genom tal och skrift – och analytiskt fokus ligger på att studera massmedia eller intervjuer (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.27). Detta medan diskursteorins fokus ligger på att studera diskurser som konstrueras i samhället vid en bestämd tidpunkt eller ett bestämt socialt område (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.27). Med anledning av uppsatsens syfte anser vi därför att diskursteorins teoretiska ramverk är mest användbar.

3.2. Material

Då uppsatsen undersöker vilka tecken och begrepp som är betydande inom diskursen samt den diskursiva processen för gruppbildning av vaccintvivelare på internetforumet Flashback, består materialet av tre olika trådar som berör ämnet vaccination mot COVID-19 på olika sätt. Valet av att använda just Flashback som källa till empiriskt material bygger på att det är ett av Sveriges största internetforum med 1,5 miljoner medlemmar. Att det är så många medlemmar medför en heterogenitet, vilket vi anser kan bidra till ett nyanserat material. På Flashback publiceras alla trådar och inlägg anonymt, vilket vi tror gynnar diskussionen på så vis att användarna kan antas uppleva det lättare att uttrycka sig. Samtidigt kan det innebära att Flashbackanvändare uttrycker sig mer extremt än de hade gjort i andra sammanhang. Det kan vara bra att ha i åtanke att det av den anledningen är svårt att avgöra vad vaccintvivelarna *verkligen* tycker. Med detta sagt är vår roll att studera den pågående diskursen och vad som förmedlas inom den. Nedan kommer materialet såväl som överväganden för urvalet, dess avgränsningar och insamling presenteras. Slutligen beskrivs även tillvägagångssätt samt etiska och metodologiska överväganden.

3.3. Urval

Urvalet av Flashbacktrådarna grundar sig på vissa kriterier. Eftersom COVID-19 deklarerades som en pandemi i Sverige den 11 mars 2020, motiverades det datumet som det första kriteriet för urvalet. Dessutom var vi enbart intresserade av de trådar som specifikt rörde COVID-19-

vaccinationen. Av den anledningen använde vi den avancerade sökfunktionen på forumet och filtrerade sökningen genom att söka på trådar skrivna från och med den 11 mars 2020 och lade till sökordet "COVID-19". Den sökningen gav träffar som inte ansågs relevanta för uppsatsens syfte, då de handlade mer generellt om COVID-19. Eftersom uppsatsen undersöker vaccintvivel ändrades söktermen till "vaccin*" och inlägg skrivna från och med 11 mars 2020. Det motiverades, precis som tidigare nämnt, genom att det var då pandemin deklarerades. Det ansågs därför troligt att trådarna angående vaccin efter det datumet skulle handla om just COVID-19-vaccinet.

Denna sökning gav oss relevanta trådar och totalt 1787 träffar vid söktillfället¹. Med anledning av den begränsade tidsaspekten ansågs det inte möjligt att studera samtliga trådar. Därför avgränsades även materialet till de tre trådarna med flest svar för att få en rimlig mängd data att analysera. Dock valdes tråden med flest svar bort, då den handlade om vaccinpass, vilket inte ansågs vara relevant för uppsatsens syfte. Således valdes de tre efterföljande trådarna av relevans i fallande ordning: *Vaccinerna - biverkningstråden*, *Vad ska man göra om man vägrar ta corona-vaccin?*, *Omröstning: Ska du vaccinera dig?*.

Totalt bestod urvalet således av tre olika trådar och sammanlagt 566 sidor. Vi har valt att avgränsa materialet till att enbart studera inlägg som uttrycker vaccintvivel. Inlägg som uttrycker misstro till vetenskapen kring vaccinet, myndigheter, läkemedelsbranschen, konspirationsteorier om vaccinet och förlöjligande av de som förespråkade vaccinet ingick i urvalet. Med anledning av att det inte är möjligt att redovisa för exakt hur många inlägg som studerats från respektive tråd, anser vi det nödvändigt att redovisa för vilka kriterier som legat till grund för de inlägg som slutligen utgör grunden för materialet.

3.4. Tillvägagångssätt

För att samla in och analysera materialet på ett systematiskt sätt tillämpades det kvalitativa dataanalys-programmet NVivo 12. CAQDAS-program (Computer-assisted qualitative data analysis software), likt NVivo 12, medför att koderna blir lättare att hantera när antalet kodade fraser ökar, vilket kan underlätta den senare analytiska processen (Rubin 2021 s.195). Programmet möjliggjorde även att vi på ett enkelt sätt kunde ladda ner Flashbacktrådarna² och överföra dem

¹ Datum för söktillfället: 2022-03-31

² Datum för nedladdningstillfället: 2022-03-31

till programmet för analys. Detta ansågs relevant då det säkerställde att materialet inte förändrades under analysprocessen.

För att förhindra att vi skulle påverkas av varandras koder, kodades samtliga trådar separat av båda författarna genom ett abduktivt angreppssätt. Materialet kodades deskriptivt genom att vi separat genomförde öppen kodning av materialet för att identifiera olika mönster och på så sätt framkalla koder. Koderna jämfördes sedan mellan forskarna och preciseras ytterligare innan materialet kodades på nytt. Exempel på koder som framkom deskriptivt är *alternativ information – inlägg som hänvisar till information som inte är vetenskaplig, naturligt immunförsvar – inlägg som uttrycker att man hellre tar sjukdomen än vaccinet, vaccinets effekt – inlägg som uttrycker att vaccinet inte är effektivt eller farligt*. Det teoretiska angreppssättet implementerades därefter för att få en teoretisk förankring. Exempel på teoretiska koder är *flytande signifikanter, ekvivalenskedjor, nodalpunkter och subjekspositioner*.

När materialet kändes mättat, det vill säga att det inte längre ansågs framkomma någon ny observation, integrerades filerna. Därefter genomgick materialet en gemensam kodning för att ytterligare precisera och sortera materialet för en slutgiltig tematisering. Under denna process framkom övergripande teman, då vissa ämnen var ofta återkommande och ansågs kunna besvara uppsatsens frågeställningar. Våra två huvudteman, *Den diskursiva kampen* och *Skapandet av gruppidentitet*, framkom genom att vi ansåg att de kunde vara behjälpliga i att strukturera analysen utefter våra frågeställningar. Den diskursiva kampen utgörs av underteman vilka redovisar de tecken vi under kodning av materialet identifierat att det pågår en kamp om: *vaccin, pandemi och frihet*. Skapandet av gruppidentitet innehåller dels underteman som har en mer teoretisk förankring, *Representation* och *Den andre*, på så sätt att det överensstämmer med Laclau och Mouffes teoretiska beskrivning av gruppbildning, dels deskriptiv förankring i det att vi tolkade *Misstro till institutioner* som en betydande del inom diskursen.

Som tidigare nämnt användes några av Laclau och Mouffes begrepp för att analysera materialet. De vi specifikt använde oss av var flytande signifikanter, ekvivalenskedjor, nodalpunkter och subjekspositioner. Dessa ansågs relevanta för uppsatsens syfte då flytande signifikanter och nodalpunkter enligt Laclau och Mouffe är tecken som olika diskurser försöker tillskriva en egen mening, som i detta fall bland annat kommer visa sig vara vaccin (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.33, 35). Ekvivalenskedjor tillskriver olika egenskaper och

handlingsutrymmen till subjektspositioner, vilket i detta fall kommer att handla om de egenskaper och handlingsutrymmen som tillskrivs vaccintvivelare (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.50) I tillägg har vi även valt att studera om det går att urskilja några sätt som den aktuella gruppen använder för att positionera sig mot *den andre* – majoritetssamhället (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.52). Av den anledningen har vi framställt tre analytiska frågor som vi har ställt till materialet vid analys:

- Vilka tecken pågår det en kamp om att definiera?
- Vilka tecken kopplas samman med vaccintvivelare inom dess diskurs?
- Hur försöker gruppen särskilja sig från *den andre*?

Den förstnämnda frågan användes under analys av det insamlade materialet genom att identifiera olika tecken som var ofta återkommande och som det fördes en diskussion kring. Den andra frågan användes genom att urskilja hur man inom diskursen med hjälp av olika tecken talade om och positionerade de som tvivlar på vaccin. För att studera hur man inom diskursen särskilde sig från diskursen som var för vaccin, användes den sistnämnda frågan genom att exempelvis titta på användningen av “vi” och “ni”. Då uppsatsens riktar så starkt fokus på vilka tecken och begrepp som är betydande inom diskursen samt gruppbildning inom en specifik diskurs, har de här frågorna varit behjälpliga för att närma oss svaret på våra frågeställningar.

3.5. Reflexivitet, validitet och reliabilitet

Ernesto Laclau och Chantal Mouffe menar att det inte finns någon entydig sanning, utan att denna formas genom och inom diskurser (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.). Av den anledningen är forskarens uppgift inte att fastställa vad som är absolut sant, utan vilken sanning som finns och konstrueras inom en särskild diskurs. Därför är det viktigt för forskaren att vara reflexiv i relation till sitt resultat (Fejes & Thornberg 2019 s.112). Att vara reflexiv innebär bland annat att vara medveten om att i samma stund som en diskurs förklaras, inkluderas en viss världsbild medan en annan utesluts. Vad innebär det för resultatet och vad är det som exkluderas?

Detta förhållningssätt när den diskursiva analysen enbart studerar det som händer inom en diskurs kallas enligt Börjesson & Palmblad (2007 s.45) för det inomdiskursiva förhållningssättet. Genom detta tillvägagångssätt bortser forskaren från de faktorer som är utanför den diskurs den

ämnan undersöka, då det inte påverkar hur en given diskurs ser ut inifrån. I stället är det diskursen i fråga och hur den ter sig som är intressant (Börjesson & Palmblad 2007 s.45). Detta tillåter forskaren att enbart fokusera på aktuella diskursen i stället för andra ting som kan påverka diskursen utifrån, vilket visserligen kan medföra en högre validitet för uppsatsens resultat. Men som ovan nämnt är det viktigt att vara medveten om att samtidigt som en diskurs framhålls, stängs en annan ut, vilket innebär att man kan bidra till reproducering av sanningar inom en viss diskurs (Fejes & Thornberg 2019 s.112). Då denna uppsats syftar till att studera diskursen inom vaccintvivel, anser vi det inte relevant att studera en annan diskurs, som exempelvis vaccinförespråkare. Men för reflexiviteten är medvetenheten en viktig aspekt.

I tillägg till det som ovan nämndes angående validiteten, behöver forskaren vara medveten om relationen hen själv har till diskursen som analyseras, eftersom det påverkar vilken position forskaren själv antar inom den. En vanlig kritik mot diskursanalysen är att forskaren själv blir en del av den diskurs som ska analyseras (Bergström & Bornéus 2012 s.402). Om det går att förhålla sig helt objektiv är en fråga att uppmärksamma, då det kan anses vara omöjligt att studera något utan en subjektiv påverkan. Att vara medveten om detta problem och att ständigt förhålla sig kritisk till resultaten och sin egen position i relation till materialet menar vi dock kan gynna validiteten (Bergström & Bornéus 2012 s.42).

I relation till validitet innebär diskursanalysen att forskaren gjort egna tolkningar av materialet, vilket innebär att olika forskare kan tolka samma sak på olika sätt. Detta är ett problem relaterat till reliabiliteten och för att stärka den handlar det framför allt om att tydligt motivera sina tolkningar samt redogöra för den analytiska processen (Bergström & Bornéus 2012 s.406). Målet är att så tydligt och noggrant som möjligt förklara processen och att olika forskare ska kunna göra om processen och komma fram till liknande resultat. Det tyder på en god intersubjektivitet (Bergström & Bornéus 2012 s.42). Detta anser vi görs i föreliggande uppsats genom att tydligt redogöra för och motivera vårt tillvägagångssätt när det kommer till både insamling och kodning av material samt analysprocessen.

3.6. Etiska överväganden

Enligt Vetenskapsrådet (2002) finns fyra huvudprinciper när det kommer till etiska överväganden inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning: informationskravet, samtyckeskravet,

konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Samtliga går ut på att skydda individen och innefattar att individen ska vara medveten om att hen ingår i forskning, att det finns samtycke, att individens uppgifter ska hanteras konfidentiellt och att de enbart får användas i forskningssyfte (Vetenskapsrådet 2002 s.7–14). Det finns dock enligt Eysenbach och Till (2001) tillfällen då dessa går att förbise, som exempelvis då internetforum som Flashback används som empiriskt material.

Eysenbach och Till (2001) menar att det skiljer sig mellan offentligt och privat skrivna inlägg när det kommer till om det krävs samtycke eller ej. Om det finns registrerings- eller medlemskrav för att ta del av inläggen, om det är ett forum med få medlemmar eller om innehållet på forumet riktar sig till specifika grupper, anses forumet vara privat och då krävs det samtycke (Eysenbach & Till 2001 s.1104). I detta specifika fall är vi medvetna om att en etisk aspekt ligger i huruvida användarna föreställt sig att deras inlägg skulle komma att användas i forskningssyfte, vilket kan vara ett problem när det kommer till samtycke. Därför övervägdes ett inlägg i respektive tråd för att informera användarna om att en studie skulle genomföras. Detta gjordes dock inte då det skulle innebära att forskarna skulle ta en aktiv del i diskursen, vilket vi menar eventuellt hade kunnat påverka studiens resultat. I och med att Flashback inte kräver att man är medlem för att ta del av inläggen och att dessa aldrig raderas från forumet, samt att det är ett forum med över en miljon medlemmar som inte riktar sig till en speciell grupp, menar vi att det är rimligt att mena att inläggen på Flashback är offentligt material. Därför menar vi att det i detta fall finns etiska belägg för att genomföra studien utan informerat samtycke.

I och med att samtliga citat som används i analysen är sökbara, kan detta anses problematisera den etiska aspekten. Även här gjordes en övervägning av att maskera vissa delar av citaten för att göra dem osökbara. Detta ansågs däremot skada analysen då tecken spelar en betydande roll i diskursanalysen och därför gjordes beslutet att låta citaten förbli utan någon korrigerings från forskarna. Då en av grundprinciperna på internetforumet Flashback (2021) är anonymitet, vilket innebär att användarna på forumet använder sig av alias och inte är tillåtna att avslöja identiteter, ansåg vi det som motiverat att inte korrigera citaten. Dock benämner vi inte vilket alias som skrivit vilket inlägg. Detta för att ytterligare skydda och respektera användarnas identitet. Utifrån uppsatsens syfte saknar dessutom ett tydliggörande av enskilda användares inlägg relevans. Sammantaget ligger detta till grund för det etiska övervägandet när det kommer till val av material.

4. Analys

Som beskrivits i tidigare avsnitt består materialet som analyseras av inlägg från tre olika Flashbacktrådar. Syftet med uppsatsen är att identifiera vilka tecken och begrepp som är betydande inom diskursen för vaccintvivel på Flashback samt att förstå hur diskursen bland de svenska vaccintvivelarna på Flashback skapar en gruppidentitet som positionerar sig mot majoritetssamhället. För att besvara frågeställningarna har materialet analyserats med hjälp av tre teoretiska begrepp: flytande signifikanter, nodalpunkter, ekvivalenskedjor och subjektpositioner. Vi har, som nämnt i tidigare avsnitt, formulerat tre analysfrågor utifrån begreppen: *Vilka tecken pågår det en kamp om att definiera? Vilka tecken kopplas samman med vaccintvivelare inom dess diskurs? Hur försöker gruppen särskilja sig från den andre?* För att ge läsaren en tydligare överblick har analysen delats in i två huvudteman: *Den diskursiva kampen* och *Skapandet av gruppidentitet*. I den ordningen följer nedan en redovisning av analysen.

4.1. Den diskursiva kampen

I teoriavsnittet nämndes att Laclau och Mouffes diskursteori menar att sanning och kunskap är en diskursiv konstruktion, vilken formar gruppens världsbild (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.45, 56). Detta är något som är ständigt pågående, vilket även visat sig vid analys av materialet. I kommande avsnitt menar vi att visa *hur* gruppen vaccintvivelare diskursivt konstruerar deras sanning och kunskap genom den diskursiva kampen som pågår. Vi analyserar här hur mening befästs kring tre tecken vilka det sker en kamp om att definiera: vaccin, pandemi och frihet.

4.1.1. Vaccin

Något som uppmärksammades under analysen var den ständigt pågående kampen mellan vaccintvivelarnas diskurs och majoritetssamhällets om att tillskriva olika tecken relaterade till vaccinfrågan betydelse. Inom diskursen för vaccintvivelarna verkar *vaccin* som en nodalpunkt, i att den ter sig ha en genomgående betydelse *inom* diskursen. Men tecknet vaccin visade sig även vara en flytande signifikant *mellan* diskurserna. Detta då tecknet genom ekvivalenskedjor kopplades till andra negativt laddade tecken. Eftersom vaccintvivelarna ständigt tillskriver vaccin mening genom dessa ekvivalenskedjor, tolkade vi det som att det var ett av de tecknen som var en del av den diskursiva kampen. Inom diskursen för vaccintvivelarna tillskrevs tecknet benämningar som farligt och experimentellt:

Jag tänker inte vaccinera mig främst för att detta är som sagt ett experiment och för alla biverkningar man kan utsättas för hela livet och i värsta fall dödsfall när jag redan haft covid och var lite snorig i 3 dagar.. samt att överlevnadschansen är 98 %.

I citatet ovan återfinns exempel på då vaccinet tillskrivs benämningar som “experiment” och att det skulle vara farligt, genom beskrivningen om att en “biverkning” kan vara “dödsfall”. I tillägg beskriver citatet att personen varit milt sjuk i COVID-19 och att sjukdomen inte skulle vara särskilt dödlig. Att på detta sätt använda sig av personliga berättelser för att bekräfta uppfattningen av att vaccinet är farligare än sjukdomen visade sig vara ett av de sätt som man inom diskursen konstruerade sanningar om vaccinet. Genom en ständig upprepning av tecken i relation till vaccin skapas ekvivalenskedjor knutna till nodalpunkten *inom* diskursen, då nodalpunkten vaccin kopplas samman med tecken som “experiment” och “biverkningar”. Detta kan antas leda till olika vedertagna sanningar om att vaccinet skulle vara farligt för hälsan och vidare för samhället i stort. Vidare kan vaccin samtidigt tolkas som en flytande signifikant *mellan* diskurserna då den står i ständigt fokus om att definieras.

4.1.1.1. Vetenskapen kring vaccinet

I tillägg handlade även kampen om tecknet *vaccin* i stor utsträckning om vetenskapen kring det, vilket visade sig vara en central del av diskursen hos vaccintvivelarna. Genom att koppla tecken som skapar frågetecken om dess framtagning och eventuella biverkningar försöker diskursen cementera just dess uppfattning:

Att det s.k. vaccinet ens får kallas vaccin är ett skämt. Det är inget vaccin för du blir inte immun. Du kan sprida det vidare. Alltså uppfyller det inte ens kriterierna att klassas som vaccin. Nej jag tänker inte ta detta DNA-modifierande experimentet, som det ser ut just nu. [...] Inte värt riskerna med ett så obeprövat preparat.

Som citaten ovan visar får nodalpunkten och den flytande signifikanten *vaccin*, genom ekvivalenskedjor, en osäker eller farlig konnotation. Användandet av tecknet “s.k.” och “skämt” i relation till vaccinet skapar vidare uppfattningen om att det är något annat än vad som förmedlas. Invändningen om att det framtagna vaccinet inte uppfyller kriterierna samt att det är ett “obeprövat preparat” förstärker även argumentet om att vaccinet är en bluff och medför en risk.

Fortsättningsvis ifrågasätts den korta tidsaspekten i vaccinet framtagande, där vaccintvivelarna menar att det är omöjligt att veta vilka framtida biverkningar detta kan medföra:

Detta är det sjunde coronaviruset som smittar till människor. Tidigare vaccinen mot coronavirus blev stoppade av just den anledningen. Om det inte finns några likheter, hur tror du då att de lyckades ta fram ett vaccin på ett par månader när processen normalt tag 7-20 år?

Jag kommer undvika detta vaccin så länge det går. Ett vaccin som är framtaget på rekordtid SAMT att flera tillverkare fick fram det samtidigt.

Jag kommer inte att ta det i dagsläget. Jag anser att det har stressats fram och ingen vet konsekvenserna av vaccinet ännu

Tidsaspekten tyder sig vara en central del i kampen om att definiera vetenskapen kring vaccinet, genom att antyda på att det enbart tagit några månader att utveckla vaccinet i stället för år skapar det fog för deras misstankar. Användandet av tecknen såsom “stressat”, “rekordtid” och “ett par månader” tillskrivs vaccinet ekvivalenskedja och ger vaccintvivelarna en uppfattning om att vaccinet bör stoppas. Vidare ifrågasätts vaccin som form av behandling då vetenskapen enligt vaccintvivelarna är bristfällig, och i vissa fall, till och med försämrar hälsan:

Det verkar vara mystiska grejer i dom där sprutorna när inte ens läkare vet exakt vad det innehåller som kan fördärva folks hälsa.

Tecken som “mystiska grejer” och “innehåller” i relation till “fördärva” förstärker den tron om vaccinet som något farligt för subjektet. Sättet på vilket man inom diskursen skiljer på kunskap kring vaccinet kunde även kopplas till vem det är som förmedlar informationen:

Det är inte direkt några avdankade myndighetspersoner som varnar. Vore det inte klokt att lyssna på några av världens främsta inom området som riskerar sina karriärer genom att säga sanningen?
<https://thehighwire.com/videos/a-com...-z6txgKqEDUoPg>

Du menar utskrattad av sådana "forskare" som förekommer på CNN och tjarar om munblöjor, lockdowns och vaccin hela tiden? Tja, det är i så fall det högsta betyg man kan få i så fall att bli utskrattad av psykopater...

I videon som länkas till i det övre citatet informerar en ”världskänd vaccinspecialist” om riskerna med vaccinet³ och informationen hänvisas till som ”sanningen”, i motsats till vad som beskrivs som ”avdankade myndighetspersoner”. I det nedre citatet beskrivs forskaren på den inom majoritetssamhället vedertagna nyhetssajten CNN som ””forskaren”” (inom citationstecken) och vidare som ”psykopater”.

Vi menar att det inom diskursen således verkar göras en skillnad på forskare och forskare, beroende på vilken information som förmedlas och genom vilken informationssida som det förmedlas på. Vidare menar vi att detta pekar på att man inom diskursen gör skillnad på information och att man snarare lutar sig åt sådan information som bekräftar sin egen världsbild. Forskare som bekräftar den världsbild som finns inom gruppen befäster tecknet “forskare”, medan forskare som förmedlar en annan bild särskiljs från tecknet genom citationstecken, då man inom diskursen inte vill befästa det med vad majoritetssamhället vill. Att på detta sätt göra skillnad på information och tillskriva viss information som kunskap och sanning samstämmer med hur Laclau och Mouffe menar att verkligheten formas inom diskurser (Laclau & Mouffe 2008 s.161–162; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.56).

4.1.1.2. Vaccinets effekt

En annan aspekt i diskursen hos vaccintvivelarna om vaccinet är dess eventuella bieffekter. Vaccintvivelarna verkar till stor del vara emot just COVID-19-vaccinet och inte vaccin som enligt dem själva har hunnit utvecklas på ett “korrekt sätt”. Nedan kommer genomgång om hur vaccintvivelarna avstår från vaccinet på grund av dess, eventuella, biverkningar:

Är väl det som är det otäcka med de här vaccinen, att det redan nu finns massvis av svåra biverkningar och dödsfall. Det finns risk för att de långvariga effekterna blir värre.

Man behöver inte vara vaccinforskare för att förstå att dessa vaccin kraschar immunförsvaret.

“Otäcka”, “svåra biverkningar” och till och med “dödsfall” görs inom diskursen till vedertagna sanningar. Att subjekten vidare inte “behöver vara vaccinforskare” för att förstå den kopplingen,

³ https://thehighwire.com/videos/a-coming-covid-catastrophe/?fbclid=IwAR1ezZfTBuzs81EfVUME4fgVXB49_GgZsvtpBBE9q6Kou-z6txgKqEDUoPg

ger även subjekten inom diskursen en kompetens som tillåter dem att hantera denna fråga. Vidare menar vaccintvivlarna att vaccinet skulle sätta stopp för kroppens egna immunförsvar:

Ett tecken på att vaccinet fungerar? Vad babblar du om? Ett sjukdomsliknande tillstånd som ger en fullt frisk människa värre problem än vad vederbörande statistiskt sett skulle haft av "Covid" är ju en monumental och dessutom fullkomligt livsfarlig reaktion.. För att inte tala om de långtgående effekterna när vi nu inte låter kroppen själv bilda antikroppar mot årets influensa (Covid) Ser mycket obehagliga konsekvenser av detta..

Säg det till alla de som "fått immunsvär" med hög feber och ledsmärta tillsammans med övriga c19-symptom, så illa att de stoppat massvaccinationen på flera ställen för att inte dränera vården på personal. Väg sedan detta mot vilka symptom och sjukdomslängd en fullt frisk person utanför riskgrupp får av c19... Jodå, TRAMS!.

I citaten ovan ifrågasätts vaccinets verkliga påverkan på kroppen. Vikten läggs på att "fullt friska" människor reagerar värre på att ta vaccinet än att ta viruset, tecken såsom "livsfarlig reaktion" och "årets influensa" sätter vaccinet i en kontext som visar på att det ger mer skada än nytta. Vidare menar vaccintvivlarna på att det finns en mängd som utsatts för dessa biverkningar, vilket förankrar deras argument för att vara emot det. Tecknet vaccin kopplas på så sätt till ekvivalenskedjor om att effekten skulle vara "livsfarlig" och ge "obehagliga konsekvenser".

4.1.1.3. Svininfluensan

En faktor som verkat betydande hos vaccintvivlarnas ställningstagande mot COVID-19-vaccinet har varit hur svininfluensavaccinet gav allvarliga och långvariga biverkningar för en liten andel av befolkningen. Diskursen tyder sig göra en direkt koppling mellan det hastiga framtagandet av det vaccinet och ställer det i relation till det nuvarande COVID-19-vaccinet:

Aldrig i helvete och då är jag snart en 45-årig hane. Minns när grisförkylningen härjade och då skulle alla ta en spruta . Jo tjena det var ju biverkningar till höger och vänster.

[...] men litar inte ett skit på pfizer et al. svininfluensavaccinet var också tre år gammalt när det användes i sverige (det var designat för att "slå brett" och kunde användas mot diverse influensor) och dessa nya är vadå, mindre än ett år? det är ju nervigt

Är själv lite skeptisk till ett så pass snabbframtaget vaccin. Även om biverkningar som det hos svininfluensavaccinet är extremt ovanligt så kommer jag nog avvakta 1/2-1år med att ta corona vaccinering. Det borde ge lagomt med tid för eventuella biverkningar att upptäckas.

Användandet av tecknet “grisförkylningen” antyder även att den pandemin, enligt vaccintvivelarna, var uppblåst. Svininfluensavaccinet verkar bli någon typ av käpphäst för gruppen att ta upp som argument mot att ta det nya vaccinet, vilket gör det svårt att motargumentera. Den direkta korrelationen till en närliggande pandemi, då det även där togs fram ett vaccin på “rekordtid”, ger ytterligare meriter för att “vaccinexperter” inom gruppen så snabbt kopplar COVID-19-vaccinet till svininfluensavaccinet. Diskursen försöker genom sina medlemmar få elementet och den flytande signifikanten COVID-19-vaccinet till ett moment genom att ständigt dra kopplingar till hur det “gick förra gången”, och även att det kan “ta tid innan vi ser de riktiga biverkningarna” (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.34):

För de som pallar. Läs flashbacktråden kring svininfluensan just då de börja vaccinera. Det är samma snack som nu. Sen några år efter när några fåtal fick denna trötta biverkning så citerade folk sig själva och sa - vad var de jag sa. Jag tyckte de va läskigt att läsa.. Nu är antalet säkert väldigt litet får allvarlig biverkningar men ändå. Läskigt. Jag kommer citera mig själv i framtiden. Ses om 5 till 10 år.

mm precis, det tog ca 8 månader innan narkolepsin dök vid svininfluensan-vaccinet..

Exempelvis dröjde det nästan ett år innan narkolepsi dök upp som biverkning vid svininfluensa vaccinet.

Det som blir tydligt i diskussionerna om COVID-19-vaccinet hos vaccintvivelarna är att svininfluensavaccinet i hög utsträckning införs direkt i kopplingen till de nya vaccinen utan faktiska belägg – en vedertagen sanning inom diskursen. I citaten ovan kopplas både livsförändrande biverkningar som narkolepsi med att just dessa biverkningar kommer “efter en tid”, således fortgår konstruktionen av vaccinens “faktiska” effekter inom diskursen.

4.1.2. Pandemi

Ytterligare ett tecken som fungerar som en flytande signifikant i diskursen är *pandemi*. Upprepade gånger omsluts tecknet av citationstecken, vilket antyder att det inte skulle finnas någon pandemi överhuvudtaget:

Man måste vara totalt bränd i skallen om man inte är misstänksam. Allt med denna "pandemi" är konstigt.

Genom uttryck som att man "måste vara totalt bränd i skallen om man inte är misstänksam" tillsammans med citationstecken kring tecknet pandemi, visar på hur man inom diskursen visar misstro till att det skulle finnas en pandemi att tala om. I ett majoritetssamhälle där tecknet pandemi i många fall definieras som en smitta som drabbar stora delar av världen, verkar det inom denna diskurs finnas en annan uppfattning. Även här finner vi exempel på uttryck som uttalas med en sådan självsäkerhet att det tyder på att det finns en vedertagen sanning kring pandemin – att den skulle vara påhittad. Denna uppfattning återfinns i ytterligare citat:

Kommer aldrig på fråga att jag skulle vaccinera mig mot en påhittad pandemi för att få världsekonomin i gungning... Hitler kunde lura in massa judar i duschen, vi smarta går inte på det en gång till.

Denna gång länkar användaren tecknet pandemi explicit till att det skulle vara påhittat. Vad som är värt att notera i detta inlägg är att användaren även använder benämningen "vi smarta" för att särskilja den egna gruppen från de som går på att det skulle finnas en rådande pandemi. Genom att tillskriva denna ekvivalenskedja till tecknet pandemi och i samma veva tillskriva vaccintvivelare benämningen "vi smarta", speglas en diskursiv kamp kring tecknet pandemi.

I likhet med tecknet vaccin görs det skillnad på information och information när det kommer till tecknet pandemi. När man inom diskursen hänvisar till information, används ofta sådan information som delas på alternativa informationssidor – som olika hemsidor, nyhetssidor och videoklipp. När gruppen hänvisar till sådan information, tenderar den samtidigt att påpeka att informationen är av sådan karaktär som medvetet undanhålls:

Är det så din fåne? Då förslår jag att du kollar lite på vad andra intelligenta människor säger om denna "pandemi". <https://www.bitchute.com/video/0CQNHVnIEwfM/> Öppna ögonen och var inte så djåkla faktaresistent!

Användaren som länkat till hemsidan särskiljer informationen från annan information genom användningen av "andra intelligenta människor" till följd av ""pandemi"" (inom citationstecken). I tillägg tilltalas mottagaren av inlägget som "fåne" och ombeds "öppna ögonen" och inte vara

”faktaresistent”. Vi tolkar detta som att den hänvisade informationen om pandemin på så vis tillskrivs som sanningsenlig, till skillnad från den information som annars förmedlas. Här återfinns vi aspekten av vad som anses vara sant och inte inom diskursen.

4.1.3. Frihet

Vidare försöker Flashbackanvändarna befästa vad tecknet frihet har för betydelse, då vaccintvivelarna beskriver hela pandemin som något “uppblåst” och som en “masshysteri”. Frihet ter sig som en nodalpunkt *inom* diskursen för vaccintvivelarna, då det knyts samman med ekvivalenskedjor som “fri vilja” och “min kropp”. Samtidigt ter sig tecknet som en flytande signifikant genom den ständiga kampen om att definiera dess innebörd *mellan* diskurserna:

Jag litar på mig själv i detta. Jag tror på frihet att själv välja och jag valde att avstå. Vad folk har för åsikter om detta skiter jag fullständigt i. Det är min kropp, mitt liv!

Citatet ovan lägger mycket vikt på att det är subjektet själv som vet vad som är bra eller dåligt för sig. Användningen av tecken såsom “litar”, “tror” och “mitt liv” visar på att frihet inom diskursen anses som något där subjektet själv är den som vet bäst vad som i slutändan är bra för den själv. En liknande uppfattning om vad frihet är visas nedan men då i stället om hur restriktioner påverkar deras rörlighet i samhället:

Coviden tror jag inte så mycket på. Den är oerhört uppblåst. Som många skriver så används Coviden som ett svepskäl för att tvinga igenom en helt ny och fientlig lagstiftning som begränsar vår frihet.

Här används negativt laddade tecken såsom “fientlig” och “tvinga” i relation till begränsningar av vad de liknar med frihet. Användningen av “uppblåst” i relation till COVID-19 medför även att deras åsikter om att friheten begränsas även är berättigade. Det diskursen ställer sig mot är att vaccination av befolkningen skulle leda till frihet, något som tillskrivs vara en lögn:

Vaccinera sig för ett få ett frihetspass är en falsk frihet!!

Användandet av tecknet “frihetspass” i relation till “falsk frihet” visar på kampen om att bevisa att de som tänker vaccinera sig inte får den “riktiga” friheten, som inom diskursen visat sig vara att själv välja, utan att det bara är en ridå som skymmer verkligheten.

4.2. Skapandet av gruppidentitet

Vid analys av materialet framgår det att ingången till gruppen och subjektpositionen som vaccintvivlare är mångfacetterad, då det inom diskursen inte verkar läggas någon större vikt på anledningen till subjektets tvivel. I stället ligger fokus på att subjektet faktiskt tvivlar på vaccinet. Vissa av de som tvivlar på att vaccinera sig beskriver att de generellt inte är emot vaccin, men att kunskapen kring just vaccinet mot COVID-19 är bristfälligt och att man därför tvivlar:

Ser det därför som fullt rimligt att vara lite vaksam. Jag vet inte hur jag kommer göra, hade jag varit helt emot vacciner hade jag väl sagt nej direkt rakt av men det är jag inte. Men jag kommer antagligen inte ta det förrens man vet mer och jag känner mig inte helt säker.

Användaren ovan uttrycker inte ett direkt motstånd mot vaccin generellt, men ställer sig tveksam till just detta vaccin. Samtidigt tvivlar andra på vaccinet av andra anledningar, som att vaccinet skulle vara farligt:

Alla vacciner gör mer skada än nytta. Faktum är att det inte finns några bevis på att de hjälper överhuvudtaget. “Virus” existerar inte ens. Alla “virusjukdomar” är en bluff. Det är vacciner och andra läkemedel som ligger bakom alla stora historiska pandemier (Spanska sjukan, pesten, AIDS, rabies, malaria mm). Det är först nu efter folk blivit vaccinerade som dödstalen kommer visa sig på riktigt. Dessa dödstal kommer sedan att skyllas på en ny variant av Covid.

I citatet ovan beskrivs alla vacciner som farliga, och till och med ansvariga för pandemier, till skillnad från det förstnämnda citatet. Användaren uttrycker även att “faktum är att det inte finns några bevis på att de hjälper överhuvudtaget” utan hänvisning till någon källa som styrker påståendet, vilket åberopar att det finns en sanning inom diskursen som tillåter en reproduktion av uppfattningen av vaccinets effekt.

Skillnaden mellan de två citaten är ett exempel på hur vaccintvivlet skiljer sig åt inom gruppen, men att de båda inom diskursen ändå antar subjektpositionen vaccintvivlare. Detta

rimmar väl med hur Laclau och Mouffe beskriver gruppbildning, då skillnader inom gruppen ignoreras för att gruppen ska kunna hålla ihop. Gruppens samhörighet skapas i stället genom ekvivalenskedjor, vilka isolerar gruppens beståndsdelar och gör det möjligt för gruppen att särskilja sig från andra grupper (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.52). Under analysen framkom olika sätt på vilka gruppen gör detta och nedan följer en vidare redovisning av dessa.

4.2.1. Representation

Enligt Laclau och Mouffe konstitueras grupper efter den första benämningen av att den finns och ett viktigt element för att gruppen även ska finnas kvar är att den talas om på gruppens vägnar, annars upphör den att existera (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.53). När det kommer till representation vill gruppen både framställa sig som relativt stor och som skeptisk:

Vi får se hur länge det håller att frysa ut 25% av populationen från aktiviteter.

Citatet ovan är ett bra exempel på hur alla som inte vaccinerar sig omtalas som en gemensam grupp genom användandet av tecknet “vi”. Användningen av tecknen “hur länge” kan tydas som att det även ska ske något om samhället inte “släpper in” dem igen. Genom att använda uttryck som “vi andra” sätter vaccintvivelarna i ett bättre ljus då de anses vara mer självständiga i relation till majoritetssamhället som enbart följer flocken. Detta är något vi ser i nästa citat:

Vi andra kanske vill ta in alternativ information och skapa oss en egen bild innan vi är med på tåget.

Citatet ovan går att tolka som att gruppen ser sig själva som mer eftertänksamma och förståndiga, som genom en annan kunskap skapar sig en egen bild av verkligheten. Denna reproducering av vaccintvivelarna cementerar även dem som grupp och genom de olika representanterna som förespråkar om deras goda egenskaper i relation till *den andre*, tillåter den att fortsatt existera.

4.2.2. Den andre

Något som Laclau och Mouffe ytterligare beskriver som viktigt för gruppbyggande är de ekvivalenskedjor som särskiljer gruppens beståndsdelar från *den andre* (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.52). Detta var något som uppmärksammades under analysen genom sättet på vilket

man inom diskursen ofta använde ordet ”ni” följt av ett negativt laddat uttryck menat att beskriva personen som vaccinförespråkare:

Ni, covidtroende, ni är otroligt korkade. Svårt att tro att ni finns på riktigt.

Ytterligare exempel på sådana negativt laddade uttryck återfinns i ett antal citat:

Nej, ni är inte bättre medmänniskor för att ni vill vara försökskaniner.

Du är för mediaskadad för att ens diskutera med. Du kommer inte skydda någon med detta vaccin, utan kommer bara skada dig själv. Du är för godtrogen helt enkelt.

Alltså alla ni som inte tillhör riskgrupp, varför i hela friden tar man detta obeprövade medel frivilligt i sin kropp? Är ni totalt hjärntvättade av globalisterna? Kan ni verkligen inte se den stora bilden, och globalisternas agenda?

Genom att på detta sätt använda ”ni” följt av olika negativa uttryck, definieras *den andre* inom diskursen. Den andre är enligt ovan exempel ”korkad”, en ”försökskanin”, ”mediaskadad”, ”godtrogen”, ”hjärntvättad” och oförmögen att ”se den stora bilden”. Detta blir exempel på de ekvivalenskedjor som definierar *den andre* – majoritetssamhället. I samma stund som den andre tillskrivs denna följd av ekvivalenskedjor, avskriver sig gruppen dessa och på så sätt definierar gruppen samtidigt sig själv som kompetent, rationell och självständig inom diskursen. På så sätt ramas de identitetsmöjligheter såväl som handlingsmöjligheter som finns inom diskursen in, vilka sedan erbjuds subjekten.

4.2.3. *Misstro till institutioner*

Ett tydligt tema som framkom under analysprocessen var misstro. Misstron riktades åt olika håll och de vi valt att fokusera på är den misstro som riktades mot myndigheter, media och läkemedelsbranschen.

Användarna på Flashback uttrycker på många sätt en stark misstro till svenska myndigheter, som ”staten” och ”Folkhälsomyndigheten”. Misstron har en stark koppling till vad som presenterats i tidigare kapitel, att de uttrycker att pandemin skulle vara påhittad och att deras

frihet blir påverkad. Inom diskursen verkar det finnas en uppfattning om att det finns en dold agenda och ett statligt intresse i att vaccinera befolkningen:

Jag är generellt skeptisk mot allting som staten kommer och säger att vi "måste" göra. När de lägger ner sådan möda på att övertyga oss om att det "är för vårt eget bästa" så ligger det en agenda bakom. Tack men nej tack.

Genom användningen av tecken som "övertyga" och "agenda" går det att tolka det som att det finns en uppfattning om att svenska myndigheter har en annan vinning i att vaccinera befolkningen, än den som förmedlas utåt. Detta blir intressant då vi under analysen upptäckt flera liknande inlägg, där användare uttrycker sig på ett sätt som går att tolka som att det finns en uppfattning om att vissa lyckats avslöja staten och att de som litar på staten inte lyckats göra detta än:

Nu för tiden är det folk som litar på staten som är de nya foliehattarna. Det är ni som tror på all möjlig skit. Hur kan ni vara så jävla naiva? Titta ut i samhället bara så ser ni ju direkt att staten inte är att lita på. Ser ni inte? Är ni blinda?

I citatet ovan talar man om "de som litar på staten" som några som är "naiva" och "blinda", vilket går att tolka som att man inom diskursen särskiljer sig från detta sätt att förhålla sig till staten och samtidigt de personer som förhåller sig på det sättet. Dessutom verkar det finnas en vedertagen uppfattning om att det skulle finnas ekonomiska intressen bakom vaccinet, vilket uttrycks som en bidragande faktor till misstron. Misstron riktas i det fallet mot läkemedelsbranschen där man menar att syftet med att vaccinera befolkningen ligger i att tjäna pengar:

Många naiva dumskallar fattar inte att vacciner och hela läkemedelsindustrin är till för dem att tjäna pengar. Hela den branschen är rakt av korrupcion.

Ja läkemedelsmiljädärerna bryr sig säkert mer om nån stackars svennebananfamilj än sitt aktieinnehav. Men som sagt, jag kommer skratta mig harmynt sen när du och din familj blir sjukare av vaccinet än vad ni någonsin skulle bli av Wuhansnuvan.

Ovan citat summerar sättet på vilket man inom diskursen talar om läkemedelsbranschen och det finns således en uppfattning om att det skulle finnas ekonomiska intressen bakom vaccinationerna. Detta stärks även genom uttryck som att de inte skulle bry sig om hur mänskligheten reagerar på vaccinen och de eventuella biverkningar som vaccinet skulle leda till. Läkemedelsbranschen kopplas till tecken som ”korrupktion” och ”läkemedelsmiljardärer”, vilket kan tolkas som ett sätt att återkoppla till den diskursiva uppfattningen om att det finns ett ekonomiskt intresse.

Något som framgått tidigare under analysavsnittet, men som vi anser behöver utvecklas ytterligare, är den misstro som riktas till media. Media benämns ofta i inläggen som ”mainstream media (MSM)” för att uttrycka att den media som majoritetssamhället ofta brukar, som public service och andra vedertagna nyhetskällor, sprider information i ett särskilt syfte och undanhåller information som de inte vill att befolkningen ska ta del av:

Börja tänk självständigt istället. En bra start är att stänga av all MSM. Lyssna till VERKLIGA experter, som t.ex. Pfizers förra VD, som varnar för vaccinen. Vem som är en verklig expert, kan man lätt se genom att de tystas av MSM.

Den enda slutsats man kan dra, som omtänksam och uppmärksam medmänniska, är att den globala massvaccinationskampanjen måste stoppas idag och att censuren i media måste upphöra. De ansvariga på dessa mediebolag ska anmälas, utredas och ställas till svars i domstol.

Gör så här för att förenkla för er. Det är av yttersta vikt för er hälsa att ni informerar er från ALLA håll innan ni går på svensk medias propagandalögner. Ja jag säger det för er egen skull! Jag vill ta bort slöjan framför era ögon. Det är en NY tid vi lever i. Stanna inte kvar i det gamla.

Precis som man inom diskursen befäst svenska myndigheter och läkemedelsbranschen med ekvivalenskedjor bestående av tecken som relaterar till att vara opålitliga, fientliga, korrupta och beräknande, återfinns även detta när det kommer till misstro till media. Detta då citaten ovan uttrycker att viss information döljs av media, att de censurerar och att de sprider propaganda. I tillägg uttrycker man genom att uppmana till att ”tänka självständigt”, vara en ”omtänksam och uppmärksam medmänniska” och att man vill ”ta bort slöjan framför era ögon” än en gång att man inom diskursen har en uppfattning om att de som inte väljer att lita på ”mainstream media” vet vad

som *egentligen* är sant. Detta kan tolkas som ytterligare ett sätt för gruppen att skilja sig från majoritetssamhället och skapa en vedertagen sanning inom diskursen.

5. Sammanfattning och slutsatser

Syftet med föreliggande uppsats var att identifiera vilka tecken och begrepp som är betydande inom diskursen för vaccintvivel på Flashback samt att förstå hur diskursen bland de svenska vaccintvivelarna på Flashback skapar en gruppidentitet som positionerar sig mot majoritetssamhället. Detta eftersom vi menar att en ökad förståelse för diskursen kring vaccintvivel kan bidra till en möjlighet att förändra den för att säkerställa vaccinationsnivån i Sverige och därmed folkhälsan. Genom att analysera den diskursiva processen på internetforumet Flashback, besvarade vi uppsatsens frågeställningar: Vilka tecken och begrepp är betydande inom diskursen för vaccintvivel på Flashback? Hur positionerar sig vaccintvivelarna på Flashback i relation till majoritetssamhället?

Vi har använt Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursteori för att analysera hur individer och grupper positioneras i den sociala världen (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.54). En central tanke inom teorin är att diskursen konstruerar den sociala världen genom att ge den betydelse och att denna skiljer sig mellan diskurser, vilket resulterar i vad som kallas *den diskursiva kampen*. Det är denna kamp vi intresserat oss för i syfte att identifiera vilka tecken och begrepp som är viktiga inom diskursen samt för att studera hur den aktuella gruppen – vaccintvivelare – positionerar sig i relation till majoritetssamhället.

Den diskursiva kampen innefattar bland annat en kamp om att befästa ett elements slutgiltiga betydelse (Laclau & Mouffe 2008 s.169; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.34). Detta är något vi funnit exempel på under analysprocessen. De tecken som presenterats i analysavsnitten är vaccin, pandemi och frihet. Vi fann att man inom diskursen knöt dessa tecken till ekvivalenskedjor som ”experimentellt”, ”farligt”, ”onödigt”, ”påhittat”, ”fientligt” och att friheten skulle vara ”falsk”. Att inom diskursen befästa dessa tecken med sådana ekvivalenskedjor menar vi står i kontrast till majoritetssamhället, där vaccinet kanske snarare ses som något som räddar liv, skapar frihet genom dess skydd och på så sätt är samhällsnyttigt. På så sätt visade sig tecknen även vara flytande signifikanter mellan diskurserna. Det faktum att det verkar finnas skillnader i hur man ser på vaccinet och pandemin menar vi är en betydande del i uppsatsens resultat, då det

finns skäl att utreda vad det är som gör att tecknen definieras på så olika sätt för att i framtiden ha möjlighet att förstå diskursen och främja folkhälsan.

I föreliggande uppsats framkom misstro som ett skäl till att tecknen kopplas med sådana ekvivalenskedjor som presenterades i stycket ovan. Denna misstro riktades främst till myndigheter, läkemedelsbranschen och media. Även dessa menar vi kan förstås som flytande signifikanter, då man inom diskursen kopplade dessa till tecken som verkar skilja sig från majoritetssamhället. Misstron som riktades mot de olika institutionerna uttrycktes i form av att det skulle finnas en dold agenda hos staten, att det fanns ekonomiska intressen i läkemedelsbranschen och att media censurerar viss information. Dessutom uttalades misstron genom att uttrycka att vetenskapen kring vaccinet är bristfälligt och att det skulle ge allvarliga biverkningar. Detta verkade grundas dels i misstro till institutioner, dels i historiken efter svininfluensavaccinets biverkningar. Även denna slutsats menar vi blir viktig när det kommer till att förstå diskursen inom gruppen för att ha möjlighet att främja folkhälsan.

Analysen har även riktat fokus mot hur kunskap och sanningar inom gruppen konstrueras. Något som framkom som ett återkommande sätt att underbygga argument var att hänvisa till sådan information som stämde överens med den egna gruppens världsbild. Dessutom fann vi att de tenderade att skilja på information och information, beroende på vem som förmedlat den. Den information som samstämde med vad som inom diskursen framstod som en vedertagen sanning kopplades till tecken som "sanningen" och "verkliga experter". Detta medan sådan information som sa emot kopplades till tecken som "forskare" (inom citationstecken) och "avdankade myndighetspersoner". Det som framstod som vedertagna sanningar ifrågasattes sällan inom gruppen. Syftet med denna uppsats var inte att avgöra vems sanning som är mest sann, men detta kan anses vara en intressant upptäckt, då vi menar att det talar för hur Laclau och Mouffe menar att konstruktionen av kunskap och sanning är betydande för en diskurs gemensamma världsbild (Laclau & Mouffe 2008 s.161–162; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.56).

Analysen visade att det fanns en mångfacetterad ingång till subjektspositionen vaccintvivelare. Detta då det inom diskursen visade sig finnas både de som explicit uttryckte tvivel koncentrerat till COVID-19-vaccinet och de som menade att vaccin överlag är farligt och orsakar sjukdomar. Vaccintvivlet skiljde sig på så vis åt inom gruppen, men genom att uttrycka ett tvivel mot COVID-19-vaccinet antog man ändå subjektspositionen vaccintvivelare inom diskursen. Det

exemplifierar sättet som Laclau och Mouffe menar att man inom gruppen bortser från individuella skillnader, vilket är viktigt för gruppens överlevnad. I stället fokuserar man inom diskursen på de ekvivalenskedjor som binder samman gruppen och skilja den från *den andre* (Laclau & Mouffe 2008 s.165–166; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.52).

I analysen framkom olika sätt som gruppen aktivt särskilde sig från majoritetssamhället. Det mest framträdande sättet var hur de talade om den andre som ”ni”, till följd av tecken som ”korkad”, ”försökskanin”, ”mediaskadad”, ”godtrogen”, ”faktaresistent” och ”hjärntvättad”. Vid återkommande tillfällen ombeds den andre att ”öppna ögonen”, vilket vi tolkar som ett sätt för gruppen att säga att de själva redan gjort det. Vi menar att i samma stund som den andre framställs på detta sätt, avskriver gruppen sig själva dessa egenskaper. I stället visar analysen att när de talar om sig själva som ”vi”, följer tecken som ”smarta”, ”medvetna” och ”uppmärksamma”. Detta blir ett sätt att representera den egna gruppen.

De tecken och begrepp som identifierats som betydande inom diskursen är *vaccin*, *pandemi* och *frihet*. Inom diskursen positionerar sig vaccintvivelarna som de som tagit reda på ”sanningen”, till skillnad från *den andre*, som blint följer mainstream-media och som enligt vaccintvivelarna med sina stängda ögon riskerar att falla offer för statens dolda agenda.

6. Avslutande reflektioner

Genom vår analysmetod har vi kunnat visa hur språket och den sociala miljön bidrar till att forma olika sanningar och världsbilder i ett och samma samhälle. Resultatet i den här studien liknar de resultat som redovisats i avsnittet om tidigare forskning, som pekar på att misstro till institutioner, vetenskapen kring vaccin och dess effekt samt internets möjliggörande för spridning av alternativ information bidrar till vaccintvivel. Vi menar att det stärker de resultat vi kommit fram till och att det pekar på att det finns anledning att studera detta vidare. Eftersom så mycket i resultaten visar att förtroendet till olika institutioner är lågt, menar vi att det är viktigt att fortsätta studera vad detta låga förtroende beror på. Genom en ökad förståelse för vad det låga förtroendet faktiskt grundar sig i, menar vi att det kanske finns möjlighet att förändra förtroendet och på så sätt öka vaccinationstäckningen och därmed den svenska folkhälsan.

Referenser

- Attwell K., Smith D. T. & Ward P. R. (2018). *'The Unhealthy Other': How vaccine rejecting parents construct the vaccinating mainstream*. *Vaccine*, Volume 36(12), p.1621–1626.
<https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2018.01.076>
- Bergström, G. & Bornéus, K. (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (3:1 uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Blanchard-Rohner, G., Caprettini, B., Rohner, D. & Voth, H. (2020). *Impact of COVID-19 and health system performance on vaccination hesitancy: Evidence from a two-leg representative survey in the UK*. *SSRN Electronic Journal*, 1–40.
<https://doi.org/10.2139/ssrn.3627335>
- Bornéus K. (2015). Diskursanalys. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 176–190). Stockholm: Liber.
- Börjesson, M. & Palmblad, E. (red.) (2007). *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber.
- Börjesson, M. (2003). *Diskurser och konstruktioner: en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.
- Callaghan T., Moghtaderi A., Lueck J.A., Hotez P., Strych U., Dor A., Franklin Fowler E. & Motta M. (2021). *Correlates and disparities of intention to vaccinate against COVID-19*. *Social Science & Medicine*, Volume 272. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113638>
- Colgrove J. & Samuel S. J. (2022). *Freedom, rights, and vaccine refusal: the history of an idea*. *Am J Public Health*, 112(2), p. 234–241
- Detoc, M., Bruel, S., Frappe, P., Tardy, B., Botelho-Nevers, E. & Gagneux-Brunon, A. (2020). *Intention to participate in a COVID-19 vaccine clinical trial and to get vaccinated against COVID-19 in France during the pandemic*. *Vaccine*, 38(45), p. 7002–7006.
<https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2020.09.041>
- Eysenbach, G. & Till, J. E. (2001). *Ethical issues in qualitative research on internet communities*. *British medical journal*, 323 (7321), pp. 1103 – 1105
- Fejes, A. & Thornberg, R. (red) (2019). *Handbok i kvalitativ analys*. (3. uppl.) Stockholm: Liber.
- Flashback (2021). *Regler*. <https://www.flashback.org/regler> (Hämtad 2022-04-28)
- Föreanta Nationerna (2021). *Covid-19: De drabbas mest och vaccineras minst*. (Hämtad 2022-05-10) <https://unric.org/sv/covid-19-de-drabbas-mest-och-vaccineras-minst/>

- Germani F. & Biller-Andorno N. (2021). *The anti-vaccination infodemic on social media: A behavioral analysis*. PLoS ONE 16(3): e0247642.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0247642>
- Gerretsen P., Kim J., Caravaggio F., Quilty L., Sanches M., Wells S., Brown S.E., Agic B., Pollock B.G. & Graff-Guerrero A. (2021). *Individual determinants of COVID-19 vaccine hesitancy*. PLoS ONE 16(11): e0258462. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0258462>
- Gomes, I.A., Soares, P., Rocha, J.V., Gama, A., Laires, P.A., Moniz, M., Pedro, A.R., Dias, S., Goes, A.R., Leite, A. & Nunes C. (2022). *Factors Associated with COVID-19 Vaccine Hesitancy after Implementation of a Mass Vaccination Campaign*. Vaccines 2022(10), p. 281. <https://doi.org/10.3390/vaccines10020281>
- Hussain, A., Ali, S., Ahmed, M. & Hussain, S. (2018). *The Anti-vaccination Movement: A Regression in Modern Medicine*. Cureus, 10(7). <https://dx.doi.org/10.7759/cureus.2919>
- Islam M.S., Kamal A-H.M., Kabir A., Southern D.L., Khan S.H., Hasan S.M.M., Sarkar T., Sharmin S., Das S., Roy T., Harun M.D.G.D., Chughtai A.A., Homaira N. & Seale H. (2021). *COVID-19 vaccine rumors and conspiracy theories: The need for cognitive inoculation against misinformation to improve vaccine adherence*. PLoS ONE 16(5): e0251605. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0251605>
- Jolley D. & Douglas K.M. (2017). *Prevention is better than cure: Addressing anti-vaccine conspiracy theories*. J Appl Soc Psychol. 2017(47), p. 459–469. <https://doi.org/10.1111/jasp.12453>
- Karafillakis E., Paterson P. & Larson H.J. (2021). *'My primary purpose is to protect the unborn child': Understanding pregnant women's perceptions of maternal vaccination and vaccine trials in Europe*. Vaccine, Volume 39(39), p. 5673–5679
<https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2021.07.099>
- Laclau, E. & Mouffe, C. (2008). *Hegemonin och den socialistiska strategin*. Göteborg: Vertigo.
- Larsson, M. Lilja, J. & Mannheimer, K. (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lazarus, J.V., Ratzan, S.C., Palayew, A., Lawrence O. Gostin, H. J., Larson, K. R., Spencer K. & El-Mohandes A. (2021). *A global survey of potential acceptance of a COVID-19 vaccine*. Nat Med 27, p. 225–228. <https://doi.org/10.1038/s41591-020-1124-9>

- Lockyer, B., Islam, S., Rahman, A., Dickerson, J., Pickett, K., Sheldon, T., Wright, J., McEachan, R. & Sheard, L. (2021). *Understanding COVID-19 misinformation and vaccine hesitancy in context: Findings from a qualitative study involving citizens in Bradford, UK. Health Expectations*, 24(4), 1158–1167. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1111/hex.13240>
- MacDonald, N.E. (2015). *Vaccine hesitancy: Definition, scope and determinants. Vaccine* 2015(33), p. 4161–4164. Sage Working Group on Vaccine Hesitancy.
- Malik, A. A., McFadden, S. M., Elharake, J. & Omer, S. B. (2020). *Determinants of COVID-19 vaccine acceptance in the US. EClinicalMedicine*, 26. <https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2020.100495>
- Marshall S., Sahm L.J., Moore A.C. & Fleming A. (2019). *A systematic approach to map the adolescent human papillomavirus vaccine decision and identify intervention strategies to address vaccine hesitancy. Public Health*, Volume 177, 2019, p. 71–79 <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2019.07.009>
- Morales, G. I., Lee, S., Bradford, A., De Camp, A., & Tandoc & Edson C. Jr. (2022). *Exploring vaccine hesitancy determinants during the COVID-19 pandemic: An in-depth interview study. SSM. Qualitative Research in Health*, 2, 100045. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.ssmqr.2022.100045>
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2022). *Desinformation och vilseledande information om vaccin och vaccinering. https://www.msb.se/sv/aktuellt/pagaende-handelser-och-insatser/msbs-arbete-med-anledning-av-coronaviruset/stod-till-aktorer/vilseledande-information-om-vaccin-och-vaccinering/ (Hämtad 2022-03-22)*
- Mønsted B. & Lehmann S. (2022). *Characterizing polarization in online vaccine discourse—A large-scale study. PLoS ONE* 17(2): e0263746. <https://doi.org/10.1371/journal.Pone.0263746>
- Numerato, D., Vochocová, L., Štětka, V. & Macková, A. (2019). *The vaccination debate in the “post-truth” era: social media as sites of multi-layered reflexivity. Sociology of health and illness*, 41(1), 82–97. <https://doiorg.ezproxy.bib.hh.se/10.1111/1467-9566.12873>
- Romijnders K.A.G.J., van Seventer S.L., Scheltema M., van Osch L., de Vries H. & Mollema L. (2019). *A deliberate choice? Exploring factors related to informed decision-making about*

- childhood vaccination among acceptors, refusers, and partial acceptors*. *Vaccine*, Volume 37(37), p. 5637–5644, <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2019.07.060>
- Rosselli, R., Martini, M. & Bragazzi, N.L. (2016). *The old and the new: vaccine hesitancy in the era of the Web 2.0. Challenges and opportunities*. *J Prev Med Hyg*, 57(1), 47–50. <https://doi.org/10.15167/2421-4248/jpmh2016.57.1.572>
- Rubin, A. T. (2021). *Rocking Qualitative Social Science. An Irreverent Guide to Rigorous Research*. Stanford University Press.
- SAGE Working Group on Vaccine Hesitancy (2014). *Report of the SAGE Working Group on Vaccine Hesitancy*.
https://www.who.int/immunization/sage/meetings/2014/october/1_Report_WORKING_GROUP_vaccine_hesitancy_final.pdf (Hämtad 2022-03-17)
- Tandy, C.B. & Jabson Tree, J.M. (2021). *Attitudes of East Tennessee residents towards general and pertussis vaccination: a qualitative study*. *BMC Public Health* 21(446).
<https://doi.org/10.1186/s12889-021-10465-w>
- Ten Kate, J., Koster, W. D. & Van der Waal, J. (2021). “*Following Your Gut*” or “*Questioning the Scientific Evidence*”: *Understanding Vaccine Skepticism among More-Educated Dutch Parents*. *Journal of Health and Social Behavior*, 62(1), p. 85–99.
<https://doi.org/10.1177/0022146520986118>
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara- rapporter/2002-01-08-forskningsetiska-principer-inom-humanistisk-samhällsvetenskaplig-forskning.html> (Hämtad 2022-04-27)
- Vulpe, S. & Stoian, M.-S. (2018). *Vaccines: saving lives or depopulating the world? A discourse analysis*. *Journal of Comparative Research in Anthropology & Sociology*, 9(1), 67–87
- Winther Jørgensen M. & Phillips L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- World Health Organization. (2020). *WHO announces COVID-19 outbreak a pandemic*. <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic> (Hämtad 2022-03-22)

World Health Organization. (U.Å.a). *Ten threats to global health in 2019*. (Hämtad: 2022-03-17)

<https://www.who.int/news-room/feature-stories/ten-threats-to-global-health-in-2019>

World Health Organization. (U.Å.b). *Vaccines and immunization*. (Hämtad 2022-03-17)

https://www.who.int/health-topics/vaccines-and-immunization#tab=tab_1

Önnerfors, A. (2021). *Konspirationsteorier och covid-19: mekanismerna bakom en*

snabbväxande samhällsutmaning. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

<https://www.msb.se/contentassets/555542e57381475cb26d6862dc7a543a/msb-studie.pdf>

(Hämtad 2022-03-22)